

Archeologisch rapport

Inventariserend archeologisch onderzoek in "Heuvelpark" te Dongen

projectnr. 1907-155066
revisie 00
15 juni 2005

Auteur

H. Koopmanschap

Opdrachtgever

Promes-Interim
De heer R. Oomes
Karveel 3
4902 CR Oosterhout

datum vrijgave

22 juni 2005

beschrijving revisie 00

Definitief

goedkeuring

H. Koopmanschap

vrijgave

M. Marinelli

Inhoud

Blz.

1	Inleiding	2
2	Onderzoeksopzet	3
2.1	Bureauonderzoek	3
2.2	Uitvoering karterend booronderzoek	3
3	Onderzoeksresultaten	4
3.1	Bureauonderzoek	4
3.1.1	<i>Onderzoekslocatie</i>	4
3.1.2	<i>Geologie en bodemopbouw</i>	7
3.1.3	<i>Archeologie</i>	9
3.1.4	<i>Verstoringsen</i>	10
3.2	Veldonderzoek	12
3.2.1	<i>Oppervlaktevondsten</i>	<i>Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.</i>
3.2.2	<i>Booronderzoek</i>	12
4	Conclusie en aanbevelingen	14

Bijlage

1. Literatuurlijst
2. Periodisering
3. Profielbeschrijvingen met zintuiglijke waarnemingen
4. Gegevens monumenten (Centraal Monumenten Archief) en waarnemingen (Centraal Archeologisch Archief(CAA))
5. Kwaliteitsaspecten van het onderzoek en de toegepaste methoden en strategieën

Tekeningen

156066-ROB	Overzichtstekening met ligging monumenten (CMA) en waarnemingen (CAA)
156066-IKAW	Ligging gebied binnen de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW)
156066-CHW	Ligging gebied binnen de Cultuur Historische Waardenkaart van de Provincie Noord-Brabant, versie 1.2
156066-S-1	Situatietekening met ligging boringen en begrenzing huis Overdonk.

1 Inleiding

In opdracht van Promes-Interim heeft Ingenieursbureau Oranjewoud BV in mei 2005 in het kader van de voorgenomen realisatie van nieuwbouwlocatie Heuvelpark een inventariserend archeologisch onderzoek uitgevoerd.

Het onderzoeksgebied ligt in het centrum van Dongen en heeft een oppervlakte van circa 6,6 hectare. In de huidige situatie wordt het gebied voor verschillende doeleinden gebruikt. In het centrale gedeelte van het gebied liggen enkele weidegronden. Aan de westzijde bevindt zich een kleine woonwijk met lage bebouwing en aan de oostzijde is een park aangelegd. Aan de zuidoostzijde zijn een drie leerlooierijen gebouwd, waarvan één nog in bedrijf. Het terrein wordt begrensd door de Heuvelstraat, het Brabantpark en de Kapucijnenstraat. Voor een overzicht van de ligging van het gebied zie kaart 156066-ROB.

Het onderzoeksgebied heeft als centraal RD-coördinaat 123.100, 404.100 en is weergegeven op kaartblad 44D, provincie Noord-Brabant.

Een inventariserend archeologisch onderzoek bestaat uit twee onderdelen: een bureauonderzoek en een veldtoets door middel van grondboringen. Het doel van het uitvoeren van het bureauonderzoek is het inventariseren van de archeologische waarden in het gebied. Het resultaat hiervan is een actueel overzicht van de beschikbare kennis van het gebied en een verwachting ten aanzien van nog onbekende waarden.

Doel van het uitvoeren van een karterend booronderzoek is het vaststellen van de antropogene bodemverstoring en het opsporen van archeologische waarden. Wanneer de bodem in het verleden zodanig is bewerkt dat de bodem ernstig is verstoord, is de kans op het aantreffen van intacte archeologische waarden dermate klein dat verder onderzoek niet noodzakelijk is. Op basis van een booronderzoek kunnen aanbevelingen worden gedaan voor eventueel vervolgonderzoek.

Dit onderzoek is een eerste stap in het inventarisatieproces. Het resultaat is een advies over de vraag hoe om te gaan met het archeologisch aspect in het plangebied.

Het onderzoek is uitgevoerd conform de KNA, versie 2.2 en conform de minimumeisen voor archeologisch onderzoek van de provincie Noord-Brabant.

2 Onderzoeksopzet

2.1 Bureauonderzoek

Een inventariserend archeologisch onderzoek bestaat uit twee onderdelen:

- a. bureauonderzoek;
- b. booronderzoek.

Tijdens het bureauonderzoek worden de bodemkundige gegevens geïnventariseerd met behulp van o.a. de bodemkaart van Nederland, de geologische kaarten van het gebied en overige bronnen. Archeologische gegevens worden verzameld aan de hand van de direct toegankelijk informatie uit het Centraal Archeologisch Archief (CAA), het Archeologisch Informatie Systeem (ARCHIS) bij de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek en het Centraal Monumenten Archief (CMA), waarbij een overzicht verstrekt wordt van de op het moment bekende waardevolle terreinen en vindplaatsen.

Behalve voor bekende terreinen wordt er voor het gebied een indicatie gegeven van de verwachte archeologische waarden in de klassen lage, middelhoge en hoge indicatie. Deze waarden zijn gebaseerd op vakinhoudelijke expertise en meerdere kaarten, o.a. de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW).

2.2 Uitvoering booronderzoek

Teneinde te kunnen bepalen of er daadwerkelijk archeologische resten in het gebied aanwezig zijn, is het belangrijk de mate van bodemverstoring vast te stellen. Indien er geen verstoringen hebben plaatsgevonden en de bodemopbouw nog intact is, kunnen hierop archeologische resten daterend vanaf de Steentijd voorkomen.

Om de in het bureauonderzoek opgestelde verwachting te toetsen en aan te vullen wordt hiervoor inventariserend veldwerk uitgevoerd. Dat kan door middel van oppervlaktekartering, grondboringen of een combinatie hiervan. Booronderzoek is een methode om de mate van antropogene verstoring en/of bodemerosie van het te onderzoeken gebied te kunnen bepalen. In beide gevallen kunnen archeologische sporen geheel of gedeeltelijk zijn verdwenen.

Tijdens de veldwerkzaamheden voor het archeologisch inventariserend booronderzoek wordt gelet op in het veld zichtbare terreinkenmerken zoals verhogingen en verkleuringen. Verder wordt gelet op vondsten en sporen die zich aan het oppervlak bevinden en ten tijde van het onderzoek zichtbaar zijn. In de profielbeschrijvingen wordt gelet op het voorkomen van archeologische indicatoren zoals aardewerk- en vuursteenfragmenten, houtskool, verkleuringen en veraarde lagen.

De veldwerkzaamheden worden uitgevoerd op basis van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (VS03). Voor de Kwaliteitsaspecten van het onderzoek en de toegepaste methoden en strategieën wordt verwezen naar bijlage 5.

3 Onderzoeksresultaten

Voor een algemeen overzicht van de genoemde periodisering wordt verwezen naar bijlage 2.

3.1 Bureauonderzoek

3.1.1 *Onderzoekslocatie*

Het onderzoeksgebied ligt in het centrum van Dongen en heeft een oppervlakte van circa 6,6 hectare. Het bevindt zich op flank van een zandrug waar de rivier zich ingesneden heeft. De flank strekt zich in noordwestelijke en noordoostelijke richting.

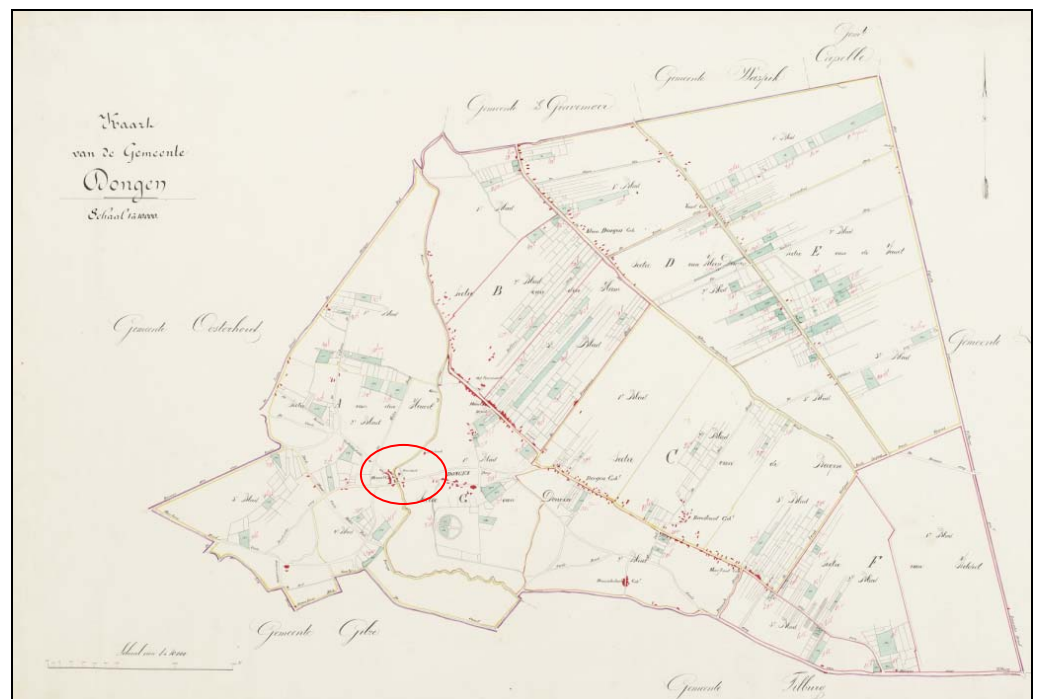
De bewoning van de kern van Dongen gaat terug tot het Mesolithicum. Gedurende deze periode hebben meerdere groepen mensen tijdelijk gebivakkeerd op de hogere delen van de zandrug. Onbekend is of deze tijdelijke bewoning zich beperkt heeft tot een van beide toppen of aan beide zijden ervan. Het gebied wordt eveneens in de IJzertijd bewoond. Er zijn enkele boerderijen aan de westzijde van de Dongeloop gebouwd. Deze bewoning beperkt zich tot het hoogste deel van de linkertop van de zandrug. Pas tegen de dertiende eeuw raakt Dongen continu bewoond. Dit houdt in dat het gebied bijna achthonderd jaar verlaten is geweest. De oudste vermelding dateert uit het midden van de 13de eeuw. Gedurende de veertiende, vijftiende en zestiende eeuw is Dongen de zelfstandige heerlijkheid onder Willem van Duvenvoorde. Ten tijde van de invloedrijke familie van Dalem vindt een bloeiperiode plaats.

Wanneer de heerlijkheid Dongen in 1500 terugvalt in handen van de heer van Breda lijkt een periode van economische stagnatie op te treden. De ontginning van het veen brengt nog enigszins de bedrijvigheid in deze omgeving. De vervening is begonnen in de dertiende eeuw en opgehouden in de loop van de zestiende eeuw, wanneer de laatste meters turf afgegraven en afgevoerd werden. Dongen is op dat moment het armste dorp van de Baronie van Breda.

Op zowel de kadastrale minuut uit 1832 als op de Gemeenteatlas van Kuiper is te zien dat het onderzoeksgebied voornamelijk een agrarische functie heeft gehad. De bewoning concentreert zich langs de heuvel en de wegen. Wel is op de rechteroever duidelijk een met de gracht omsingeld terrein zichtbaar. Het gaat hierbij om het huis of slotje Overdonk. Een soortgelijk slotje Exterbroek ligt direct ten oosten van het onderzoeksgebied. Geen van beide slotjes zijn momenteel bovengronds meer te herkennen. Vanaf het einde van de negentiende eeuw is de rechteroever en in mindere mate de linkeroever in gebruik als industriële zone voor leerlooierijen.

Afbeelding 1: de kadastrale minuut uit de negentiende eeuw met de omgeving van de heuvel.

Afbeelding 2: het onderzoeksgebied op de kadastrale minuut van 1832.

Slotjes en burchten

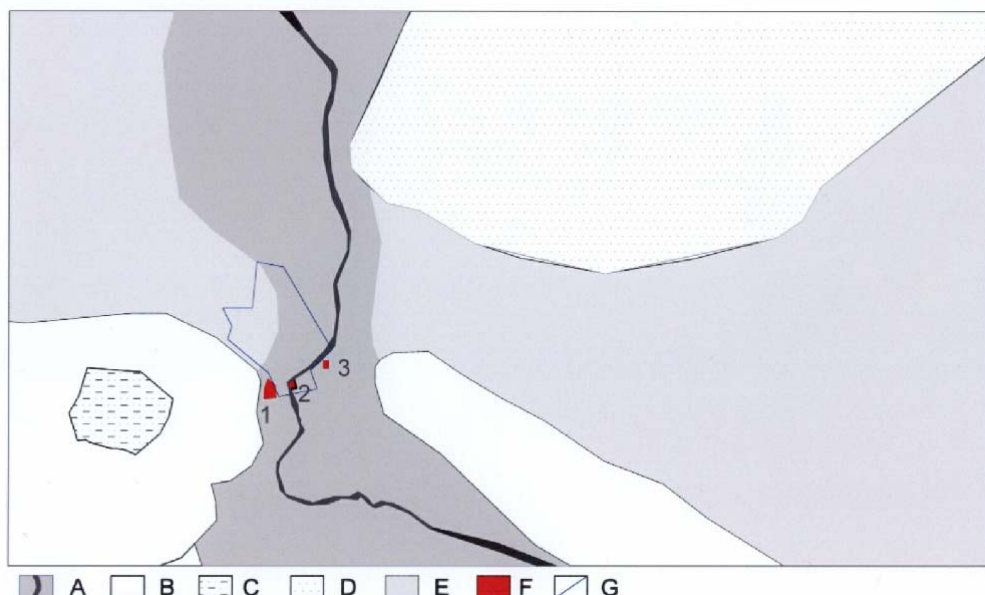
Huis Overdonk, ook wel Lindenheuvel genoemd, is een van vier omgrachte huizen in Dongen. Het grootste van hen was het Heerlijk Huis van Dongen, dat gelegen is in het zuiden van Dongen, op het huidige industrieterrein Tichelrijt. Dit complex is echter veel groter geweest dan de drie andere nabij het onderzoeksgebied. Wel vergelijkbaar met Overdonk zijn “Exterbroek” en “Bolkenslotje”. Beide terreinen waren door water omsloten en hadden een stenen bebouwing van enige omvang. Exterbroek en Overdonk liggen aan de oostzijde van de rivier de Donge, op relatief korte afstand van elkaar. Het Bolkenslotje ligt meer excentrisch en de noordelijke richting.

Over de oorsprong van dergelijke terreinen in Dongen en omgeving is bij gebrek aan archeologisch en historisch onderzoek nog weinig bekend. Uit de omgeving van Geertruidenberg is een vergelijkbaar slotje opgegraven. Hieruit blijkt dat dergelijke terreinen vanaf de tweede helft van de veertiende eeuw voorkomen en dat hun opkomst samenhangt met de veenontginning. Het aangetroffen aardewerk maakt het aannemelijk dat de bewoners van deze huizen welgesteld waren. Het is niet ondenkbaar dat het hierbij gaat om lieden die hun fortuin hebben gemaakt met veenontginning en hun verworven rijkdom hebben omgezet in een bij hun status passende woning. Over de datering van het huis Overdonk is weinig bekend. Verondersteld wordt dat het huis tussen de vijftiende en zestiende eeuw werd gebouwd.

3.1.2 *Geologie en bodemopbouw*

De ondergrond van de gemeente Dongen bestaat uit diverse zandpakketten, die gedurende het Pleistoceen (2.500.000 - 8.800 voor Chr.) door rivieren zijn afgezet. Tijdens de koudste perioden van de laatste ijstijden stonden de rivierlopen droog en kreeg de wind vat op de bovenste delen van het zandpakket waardoor het zand werd verstoven. Van dit zand zijn dekzandruggen of donken gevormd. De huidige kern van Dongen ligt op de dekzandrug en de Beljaart op de flank ervan.

Aan het begin van het Holocene (8.800 voor Chr. – heden) trad een blijvende klimaatsverbetering op. Door de groei van nieuwe vegetatie kwam er een einde aan het afzetten van dekzand. Slechts op kleinere schaal konden stuifzanden nog worden verplaats in het landschap. De rivier de Donge is op zeker moment door de gevormde dekzandrug heen gebroken. Hierbij is aan weerszijden van de donk grond weggespoeld waardoor een overstromingsvlakte is gevormd.

Afbeelding 3: de ondergrond van de gemeente Dongen waarop de dekzandrug en het beekdal van de Dongen is weergegeven (Naar H. Koopmanschap, in Dongen stond een huis). A= de rivierloop met het bijbehorende beekdal B=de dekzandrug aan beide zijdes van de rivier C= de hoogste top van de dekzandrug alwaar bewoningsresten uit het Mesolithicum en IJzertijd zijn aangetroffen. D= het ontgonnen veengebied E=de flank van de dekzandrug F= bewoningslocaties uit de middeleeuwen G= begrenzing onderzoeksgebied 1= de Heuvel 2= huis Overdonk 3= huis Exterbroek.

Gedurende de Romeinse Tijd (12 voor Chr.- 450 na Chr.) steeg de grondwaterspiegel. Dit leidde tot veengroei in de lagere delen van het landschap.

Vanaf het midden van de dertiende eeuw werd het veen vanuit noordelijke en zuidelijke richting ontgonnen. Historische bronnen geven aan dat deze ontginning in 1293 in volle gang was en dat de ontginning in ieder geval heeft voortgeduurd tot in de zestiende eeuw.

Bodemopbouw

Op de bodemkaart van Nederland is het onderzoeksgebied niet gekarteerd. Aan de westzijde ligt een omvangrijk gebied dat als een gebied met een enkele grond (Stiboka-code zEZ21) wordt geclassificeerd. Voor de enkele gronden geldt dat deze voornamelijk

door toedoen van menselijk handelen zijn ontstaan. Ze zijn gevormd door het uitrijden van mest en afval op de akkers, die de bodemkwaliteit ten behoeve van de landbouw dienden te verbeteren. De aanwezigheid van enkeerdgronden in een gebied wijst op een menselijke aanwezigheid gedurende een aantal eeuwen.

Voor het gebied is grondwatertrap VII aangegeven. Dit betekent dat de gemiddelde hoogste grondwaterstand dieper dan 0,8 m -mv ligt. De gemiddelde laagste grondwaterstand ligt beneden de 1,6 m -mv.

3.1.3 Archeologie

Er zijn in het onderzoeksgebied geen geregistreerde archeologische terreinen of waarnemingen bekend.

In de omgeving van het onderzoeksgebied zijn bij de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek enkele archeologische waarnemingen bekend. (zie 1512344-ROB en bijlage 4). De relevante meldingen zijn in onderstaande tabel weergegeven.

CAA Nummer	Object / complextype	Begin periode	Eind periode
14420	Vuursteen	Bronstijd	IJzertijd
14688	Kerk; inhumatiegraven	Nieuwe Tijd	Nieuwe Tijd
17831	Aardewerk	Late Middeleeuwen	Nieuwe Tijd
21592	Bronzen kokerbijl, vuursteen afslag	Neolithicum	Late Bronstijd
36016	Aardewerk	Mesolithicum	Late Middeleeuwen
36021	Aardewerk en vuursteen	Mesolithicum	IJzertijd
36024	Vuurstenen bijl	Neolithicum	Neolithicum
37182	Stenen huis	Late Middeleeuwen	Nieuwe Tijd

Uit de tabel blijkt dat er uit verschillende perioden sporen zijn aangetroffen van menselijke bewoning in de omgeving van het onderzoeksgebied. Uit het Mesolithicum zijn er gebruiksvoorwerpen aangetroffen die de aanwezigheid van mensen aannemelijk maakt. Naast de bovenstaande waarnemingen zijn er ook twee vondstmeldingen gedaan in de gemeente Dongen.

Meldingsnummer	Object / complextype	Begin periode	Eind periode
2707	Aardewerk	Late Middeleeuwen	Nieuwe Tijd
2779	Aardewerk	Middeleeuwen	Nieuwe Tijd

Vondstmeldingsnummer 2779 ligt in het onderzoeksgebied. Het gaat hier om vondstmateriaal dat door de heemkundekring De heerlyckheit Dongen tussen 1995 en 1997 is verzameld langs de Donge. De waterloop is in 1995 uitgebaggerd en het opgebaggerde zand is langs de oevers uitgespreid. Het vondstmateriaal bestaat uit laat veertiende-eeuwse steengoed waaronder roodbakkend aardewerk uit het Duitse Rijnland, daterend rond 1675. Dit vondst bevestigt dat er stroomopwaarts vanaf de veertiende eeuw bewoning moet zijn geweest.

Bij een uitgebreid bureauonderzoek naar het Heerlijk Huis Dongen, dat van 2002 tot en met 2004 werd uitgevoerd, is alle bekende archeologica uit Dongen geïnterpreteerd. (Koopmanschap e.a. 2005). Dit onderzoek is door meerdere overheden en instellingen mogelijk gemaakt. De resultaten van dit onderzoek zullen eind 2005 in de vorm van een publicatie verschijnen.

Verwachtingsmodel voor het heuvelgebied

Het verzamelde vondstmateriaal uit de omgeving van het toponiem de Heuvel en de Konijnenberg is in drie verschillende perioden in te delen. De oudste fase van bewoning is het Mesolithicum. Deze periode is op beide plaatsen vertegenwoordigd door het vuursteenmateriaal. De tweede bewoningsperiode is alleen aangetroffen op de Heuvel; Een aantal aardewerkfragmenten en daarmee samenhangende hutteleem tonen aan dat deze locatie gedurende de IJzertijd bewoond is geweest.

De derde en laatste periode is de Late Middeleeuwen. Vondstmateriaal van de Heuvel en andere locaties geeft aan een voorzichtig begin van bewoning in de dertiende eeuw en

een zekere bewoning vanaf de veertiende eeuw. Opgemerkt moet worden dat in het verleden het grondgebied van de gemeente Dongen niet of nauwelijks is onderzocht. Het beschikbare vondstmateriaal beperkt zich tot enkele locaties en is veelal door amateur-archeologen verzameld. Een uitzondering hierop vormt de locatie van het Heerlijk Huis Dongen. Voor de locatie Heuvelpark moet op basis van de beschikbare gegevens alleen bewoningssporen uit de Middeleeuwen worden verwacht. Eerdere bewoning heeft zich beperkt tot de hogere delen van de dekzandrug.

Op basis van bodemkundige en archeologische gegevens is door de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) een Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) opgesteld. Deze geeft een geschatte verwachting op het aantreffen van archeologische waarden binnen een gebied. Daar het hier om een indicatie betreft op basis van interpolaties met kaartmateriaal (schaal 1:50.000) dient de verwachting voor specifieke gebieden altijd te worden getoetst. Voor een overzicht van de ligging van het gebied binnen deze kaart wordt verwezen naar tekening 156066-IKAW. Het onderzoeksgebied is op deze kaart niet gewaardeerd omdat het ligt in de bebouwde kern van de gemeente Dongen.

De provincie Noord-Brabant heeft de Cultuur Historische Waardenkaart (CHW) laten maken (zie 156066-CHW). De CHW kaart laat niet alleen de aanwezige monumenten in een gebied zien maar kent de buitengebieden ook een indicatieve archeologische waarde toe. Net als de IKAW-kaart gaat het hier om een indicatieve waarde die op basis van extrapolaties tot stand is gekomen. Ook voor de CHW-kaart geldt dat het gebied van het Heuvelplan op de CHW-kaart niet is gewaardeerd.

3.1.4 Verstoringen

Historische verstoringen

Uit het verleden zijn geen geregistreerde verstoringen bekend. Wel is aannemelijk dat de bouw van leerlooierijen bodemverstoringen heeft veroorzaakt. Deze verstoringen beperken zich niet alleen tot de gebouwen zelf maar ook tot de kuipen op het achterterrein. De bouw van de huizen langs het Brabantpark heeft ook tot verstoring van de bodem geleid. Deze verstoring is beperkt tot het afgraven van zand en het graven van sleuven ten behoeve van kabels en leidingen.

Toekomstige verstoringen

De voorgenomen bouw van meerdere woningen in het onderzoeksgebied zal leiden tot het graven van sleuven in de ondergrond. Deze sleuven zullen worden gebruikt voor de aanleg van de funderingen van de nieuwe gebouwen. Ook zullen hier sleuven worden getrokken ten behoeve van nuts- en rioolvoorzieningen.

Afbeelding 4: het onderzoeksgebied tijdens het veldonderzoek. Een zicht op het weidegebied dat centraal in het onderzoeksgebied ligt.

Afbeelding 5: het onderzoeksgebied tijdens het veldonderzoek. Een zicht op de bebouwing in het Brabantpark.

3.2 Veldonderzoek

3.2.1 *Vondsten aan het oppervlak*

Tijdens het uitvoeren van een booronderzoek is het onderzoeksterrein door meerdere personen belopen. Door grondbewerkingsactiviteiten zoals bijvoorbeeld ploegen, wordt de bodem dermate geroerd dat archeologische indicatoren zoals aardewerk aan het oppervlak komen te liggen. Omdat het merendeel van het onderzoeksterrein bestaat uit grasland en bestrating of bebouwing was de vondstzichtbaarheid voor oppervlaktevondsten nagenoeg nihil. Er zijn dan ook geen vondsten aan het oppervlak gedaan.

3.2.2 *Booronderzoek*

In totaal zijn er 41 boringen gezet. Deze boringen zijn gezet ten behoeve van het archeologisch- en milieukundig onderzoek. De serie boringen genummerd vanaf honderd zijn gezet alleen voor het archeologisch onderzoek. Vier boringen zijn gezet tot een diepte tussen de 0,5 m en 1,0 m –mv en gestaakt wegens puin in de ondergrond (boring 105, 106, 111A en 114). Twee boringen zijn gezet tot 1,5 m –mv, 25 tot 2,0 m –mv, acht tot 3,5 m –m en twee tot 24,5 m –mv.

De boringen werden getrapt uitgevoerd. Dit houdt in dat de eerste 1,2 m -mv met een 20 cm Edelmanboor werd uitgevoerd en de dieper gelegen lagen met een 15 cm Edelmanboor of zuigerboor. De opgeboorde grond afkomstig uit de eerste 1,2 m is in het veld gezeefd over een maaswijdte van 3 mm. In boring 110 werd een stukje veertiende of vijftiende eeuwse roodbakkerd aardewerk aangetroffen. Dit fragment zat in een geroerde bodemlaag waarvan afkomst niet bekend is. Het kan niet worden uitgesloten dat het om een opgebrachte laag gaat. De (X,Y) positie van de boringen is ingemeten m.b.v. DGPS (nauwkeurigheid +/- 1 m). Plaats en nummer van de boringen zijn weergegeven op tekening 156066-S1.

Bodemopbouw

Uit de profielbeschrijvingen kan de globale bodemopbouw als volgt worden omschreven:

0,0-0,6 m –mv zand, zeer fijn, zwak siltig, zwak humeus, bruingrijs, bouwvoor
0,6-3,0 m –mv zand, matig fijn, zwak siltig, lichtgrijs
3,0-4,5 m –mv zand, matig grof, zwak siltig, grindhoudend, lichtgrijs

Deze bodemopbouw geldt alleen voor de flanken van de dekzandrug en niet voor de gebieden van het beekdal. Uit de boringen rondom de Heuvel en de leerlooierijen (101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112 en 113) is gebleken dat de ondergrond tot op een diepte van minstens 1,10 m -mv verstoord is. In boring 106 zijn de resten van baksteen aangetroffen. De dikte van de bouwvoor varieert tussen 0,4 en 0,9 m. De boringen langs de Dongeloop hebben veelal een verstoord bodemprofiel laten zien. Op enkele plaatsen zijn resten van hout en veen aangetroffen. Deze moeten worden gezien als indicatie voor de breedte die de rivierloop eens heeft gehad. Boring 115 is doorgezet tot 4,5 m -mv om een inzicht te krijgen in de opbouw van de bodem van het beekdal. Uit de vele verschillende veenlaagjes die in deze boring zijn waargenomen mag worden afgeleid dat de rivier regelmatig buiten haar oever trad. Dit past in het beeld van een dynamisch beekdal van de Donge. Het aangetroffen hout op 4,5 m -mv dateert vermoedelijk uit de periode van het Eemien, ongeveer 450.000 jaar geleden.

De boringen die langs de rand van het beekdal en op de flank van de dekzandrug zijn gezet (overige boringen) hebben een A-C-profiel aangetoond. Hierbij ligt de bouwvoor direct op de ongestoorde ondergrond waardoor de kans op het aantreffen van archeologische resten gering is. Mogelijk dat het ontbreken van de B-Horizont samenhangt met zandwinning in de gemeente Dongen gedurende de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw heeft de firma v.d. Noort hier zand gewonnen.

4 Conclusie en aanbevelingen

Het onderzoeksgebied ligt in een Pleistoceen dekzandgebied met een noordwest-zuidoost georiënteerde dekzandrug. De rivier de Donge heeft zich op zeker moment door deze rug heen ingesneden en aan weerszijde van haar oevers een overstromingsvlakte gevormd. Gedurende het Holoceen zijn er nog enkele kleinere reliëfwijzigingen opgetreden onder invloed van stuifzand.

Het onderzoeksgebied heeft voor zover na kon worden gegaan altijd een agrarische functie gehad. Bebouwing heeft zich beperkt tot de heuvel en langs de wegen. Uit het bureauonderzoek is gebleken dat in dit gebied met name archeologische sporen vanaf de dertiende eeuw na Chr. moeten worden verwacht. Ook bestaat er een kans dat er mesolithische resten aanwezig zijn. De gebieden waaruit Mesolithische en IJzertijdvondsten bekend zijn liggen meer naar het westen. Het onderzoeksgebied is in deze periodes waarschijnlijk niet bewoond. De vondst van veertiende eeuwse aardewerk in de Donge (vondstmelding 2779) maakt het aannemelijk dat de flanken van de dekzandrug tijdens de Late Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd permanent bewoond zijn geweest.

Het gebied is niet gekarteerd op de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden omdat het in de bebouwde kom van Dongen ligt. Op de Cultuur Historische Waardenkaart van de Provincie Noord-Brabant is om dezelfde reden het gebied ook niet gekarteerd.

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek moet worden geconcludeerd dat voor het gebied met name middeleeuwse archeologische resten kunnen worden verwacht. Tijdens het booronderzoek zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. In het gebied van de leerlooierijen is vastgesteld dat de ondergrond tot op een diepte van 0,9 m -mv verstoord is. Wel werden er direct ten oosten van de Dongeloop de resten aangetroffen van een omgracht stenen huis. Het gaat hier om de locatie van het historisch bekende huis Overdonk. De omtrek van dit omgracht complex staat aangegeven op afbeelding 156066-S-1. Dit terrein dient beschermd te worden. Indien voor deze locatie bodemversturende werkzaamheden gepland worden, dient een nader archeologisch onderzoek te worden uitgevoerd. Hiervoor moet contact worden opgenomen met het bevoegde gezag van de provincie Noord-Brabant en de gemeente Dongen.

Vervolgonderzoek wordt op basis van het uitgevoerde onderzoek niet nodig geacht. Altijd bestaat de mogelijkheid dat tijdens de graafwerkzaamheden losse archeologische sporen worden aangetroffen. Sporen van kleinschalige activiteiten kunnen niet door middel van een booronderzoek worden opgespoord. Indien er tijdens de werkzaamheden sporen en vondsten worden aangetroffen bestaat er een wettelijke verplichting tot het zo snel mogelijk melden hiervan (3 dagen) aan het bevoegd gezag (Monumentenwet 1988, artikel 47)

Oosterhout, 2005

Bijlage 1 : Literatuurlijst

Bijlage 1: literatuurlijst

Berendsen, H.J.A., 1997. Fysische geografie van Nederland. Van Gorcum, Assen

Brinkkemper, O. e.a., 1998. Handboek van ROB-specificaties. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort

Buiks, Chr. ,1997. Laatmiddeleeuws landschap en veldnamen in de Baronie van Breda. Assen 1997.

College voor de Archeologische Kwaliteit, oktober 2001; Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 2,2.

Heemkundekring “De Heerlyckheit Dongen” 2002. Tocht Langs de Dongense Monumenten.

Koopmanschap, H.J.L.C. e.a., 2005. In Dongen stond een Huis. Heerlijk huis en heerlijkheid Dongen in de Middeleeuwen. In prep.

Kuiper, J. 1867. Gemeenteatlas van de provincie Noord-Brabant. Naar officiële bronnen bewerkt. Hugo Suringar, Leeuwarden.

Leenders, K.H.A.W., Verdwenen Venen: een onderzoek naar de ligging en exploitatie van thans verdwenen venen in het gebied tussen Antwerpen, Turnhout, Geertruidenberg en Willemstad (1250-1750). Pudoc, 1989.

Leenders, K.H.A.W., Van Turnhoutervoorde tot Strienemonde, ontginnings- en nederzettingsgeschiedenis van het noordwesten van het Maas-Demer-Schelde gebied 400-1350. Een poging tot een synthese. Zutphen 1996.

Provincie Noord-Brabant; Cultuur-Historische Waardekaart. Versie 1.2.

Robas/Uitgeverij de 12 Provinciën. Luchtfotoatlas Noord-Brabant. 1990.

Stichting voor de Bodemkartering, 1990. Bodemkaart van Nederland, schaal 1: 50.000, kaartblad 44 Oost, Oosterhout. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.

De Woonomgeving; www.dewoonomgeving.nl. Kadastrale minuten 19 de eeuw Nederland. 2004

www.archis.nl

Bijlage 2 : Periodisering

Bijlage 2: Periodisering

Als bijlage op de resultaten en verzamelde gegevens is hieronder een algemene ontwikkeling van de bewonersgeschiedenis in Nederland geschetst.

Gedurende het **Paleolithicum** (300.000-8800 voor Chr.) hebben moderne mensen onze streken tijdens de warmere perioden wel bezocht, doch sporen uit deze periode zijn zeldzaam en vaak door latere omstandigheden verstoord. De mensen trokken als jager-verzamelaars rond in kleine groepen en maakten gebruik van tijdelijke kampementen. De verschillende groepen jager-verzamelaars exploiteerden kleine territoria, maar verbleven, afhankelijk van het seizoen, steeds op andere locaties.

In het **Mesolithicum** (8800-4900 voor Chr.) zette aan het begin van het Holoceen een langdurige klimaatsverbetering in. De gemiddelde temperatuur steeg, waardoor geleidelijk een bosvegetatie tot ontwikkeling kwam en de variatie in flora en fauna toenam. Ook in deze periode trokken de mensen als jager-verzamelaars rond. Voorwerpen uit deze periode bestaan voornamelijk uit voor de jacht ontworpen vuurstenen spitsjes.

De hierop volgende periode, het **Neolithicum** (5300-2000 voor Chr.), wordt gekenmerkt door een overschakeling van jager-verzamelaars naar sedentaire bewoners, met een volledig agrarische levenswijze. Deze omwenteling ging gepaard met een aantal technische en sociale vernieuwingen, zoals huizen, geslepen bijlen en het gebruik van aardewerk.

Door de productie van overschot kon de bevolking gaan groeien en die bevolkingsgroei had tot gevolg dat de samenleving steeds complexer werd. Uit het Neolithicum zijn verschillende grafmonumenten bekend, zoals hunebedden en grafheuvels.

Het begin van de **Bronstijd** (2000-800 voor Chr.) valt samen met het eerste gebruik van bronzen voorwerpen, zoals bijlen. Het gebruik van vuursteen was hiermee niet direct afgelopen.

Vuursteenmateriaal uit de Bronstijd is meestal niet goed te onderscheiden van dat uit andere perioden. Het aardewerk is over het algemeen zeldzaam. De grafheuveltraditie die tijdens het Neolithicum haar intrede deed werd in eerste instantie voortgezet, maar rond 1200 voor Chr. vervangen door begravingen in urnenvelden. Het gaat hier om ingegraven urnen met crematieresten waar overheen kleine heuveltjes werden opgeworpen, eventueel omgeven door een greppel.

In de **IJzertijd** (800-12 voor Chr.) werden de eerste ijzeren voorwerpen gemaakt. Ten opzichte van de Bronstijd traden er in de aardewerktraditie en in het gebruik van vuursteen geen radicale veranderingen op. De mensen woonden in verspreid liggende hoeven of in nederzettingen van enkele huizen. Op de hogere zandgronden ontstonden uitgebreide omwalde akkercomplexen (celtic fields). In deze periode werden de kleigebieden ook in gebruik genomen door mensen afkomstig van de zandgebieden. Opvallend zijn de verschillen in materiële welstand. Er zijn zogenaamde vorstengraven bekend in Zuid-Nederland, maar de meeste begravingen vonden plaats in urnenvelden.

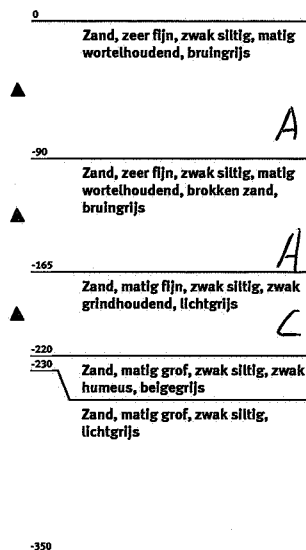
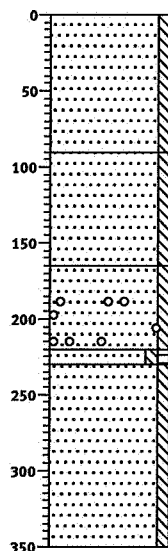
Met de **Romeinse tijd** (12 voor Chr. tot 450 na Chr.) eindigt de prehistorie en begint de geschreven geschiedenis. In 47 na Chr. werd de Rijn definitief als rijksgrens van het Romeinse Rijk ingesteld. Ter controle van deze zogenaamde limes werden langs de Rijn castella (militaire forten) gebouwd. De inheems leefwijze handhaafde zich wel, ook al werd de invloed van de Romeinen steeds duidelijker in soorten aardewerk (o.a. gedraaid) en een betere infrastructuur. Onder meer ten gevolge van invallen van Germaanse stammen ontstond er instabiliteit wat uiteindelijk leidde tot het instorten van de grensverdediging langs de Rijn.

Over de **Middeleeuwen** (450-1500 na Chr.), en met name de Vroege Middeleeuwen (450-1000 na Chr.), zijn nog veel zaken onbekend. Archeologische overblijfselen zijn betrekkelijk schaars. De politieke macht was na het wegvallen van de Romeinen in handen gekomen van regionale en lokale hoofdliden. Vanaf de 10e eeuw ontstaat er weer enige stabiliteit en is een toenemende feodalisering zichtbaar. Door bevolkingsgroei en gunstige klimatologische omstandigheden werd in deze periode een begin gemaakt met het ontginnen van bos, heide en veen. Veel van onze huidige steden en dorpen dateren uit deze periode.

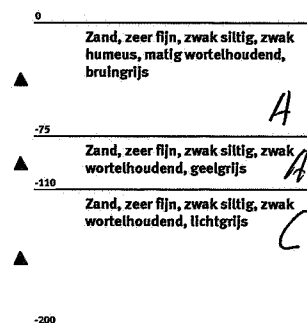
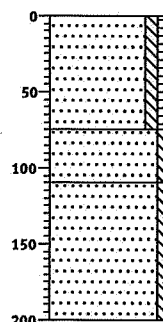
De hierop volgende periode 1500 – heden wordt aangeduid als **Nieuwe Tijd**.

Bijlage 3 : Profielbeschrijvingen met zintuiglijke waarnemingen

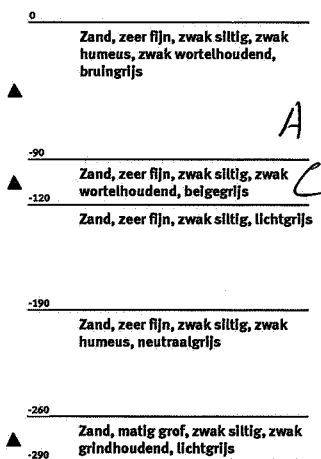
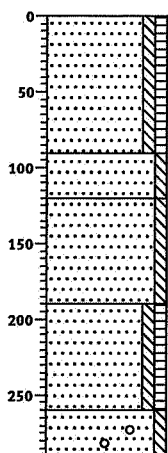
Boring: 001

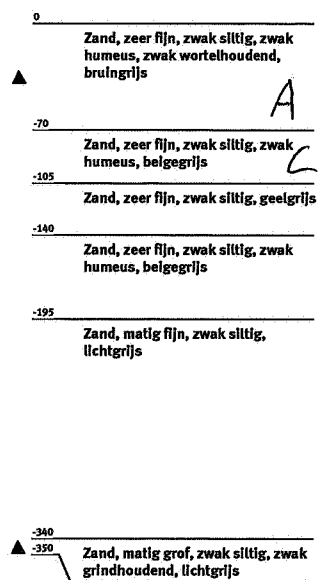
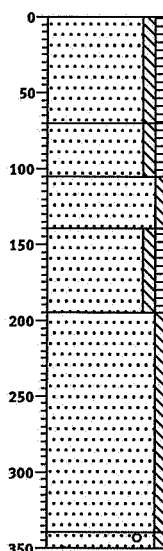
Boring: 002

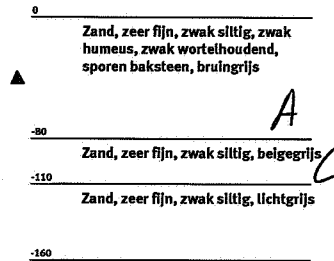
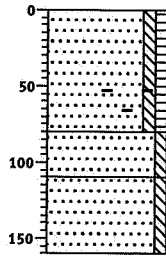
Boring: 003

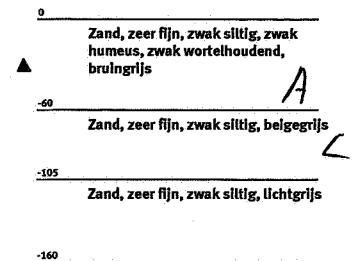
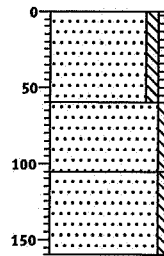
Boring: 004

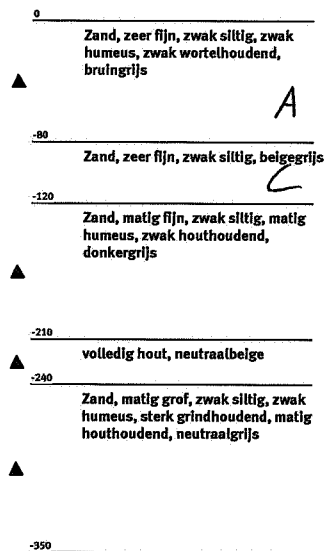
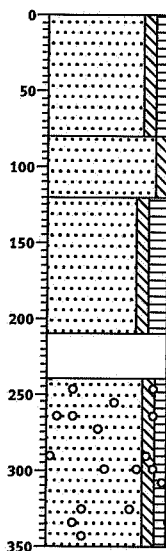
Boring: 005

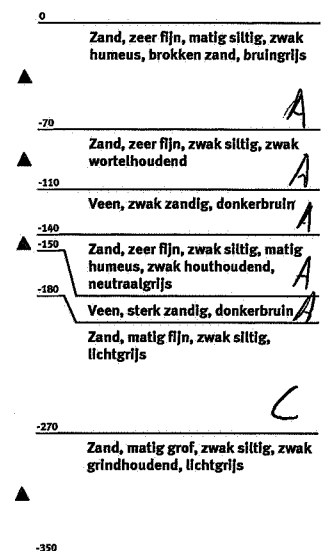
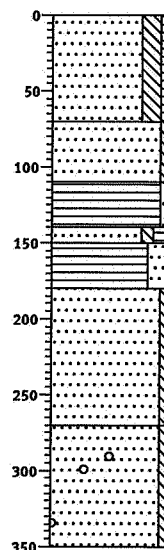
Boring: 006

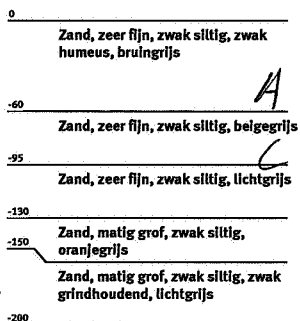
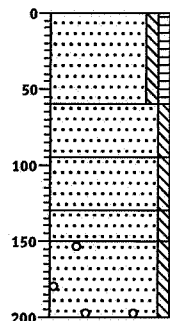
Boring: 007

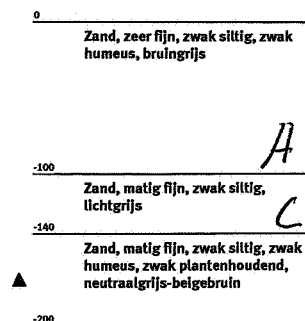
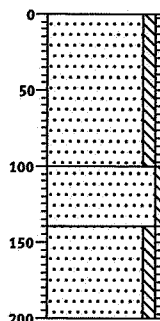
Boring: 008

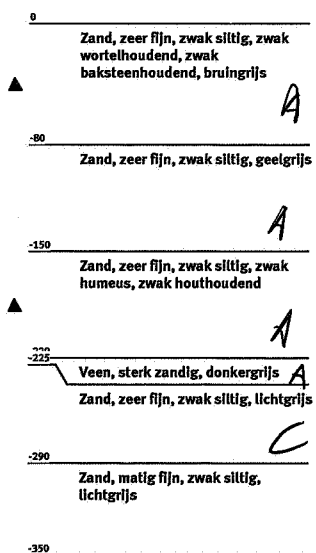
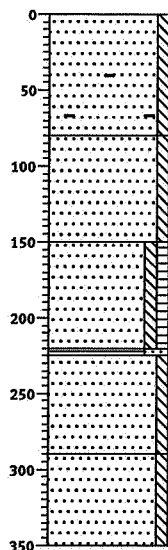
Boring: 009

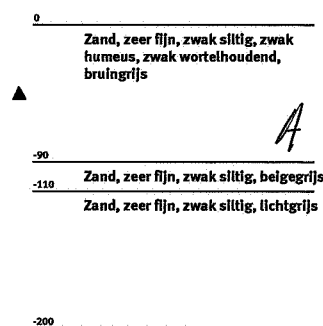
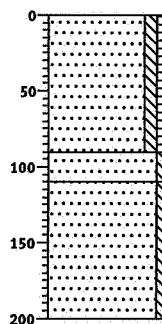
Boring: 011

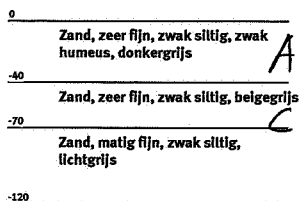
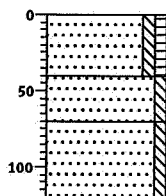
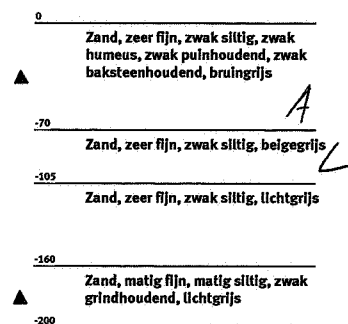
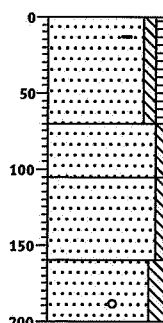
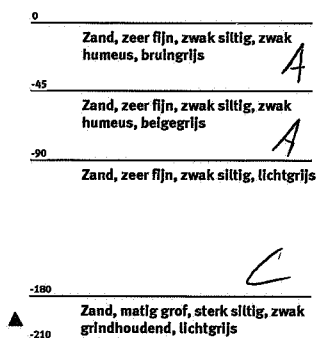
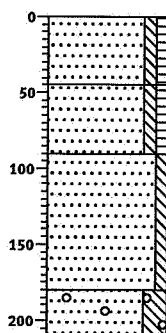
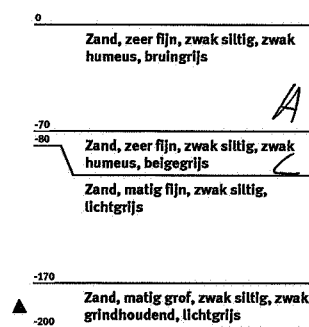
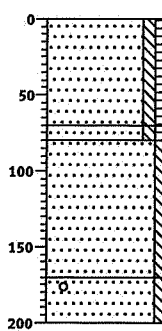

Boring: 012

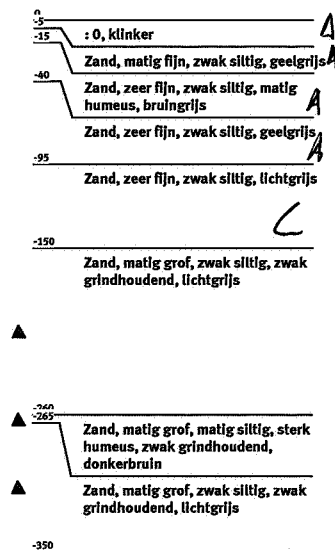
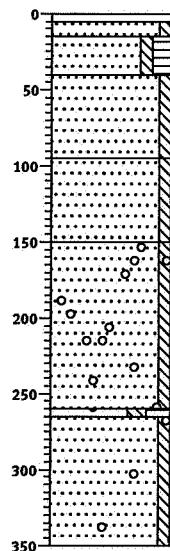

Boring: 013

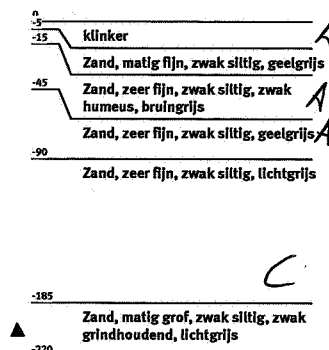
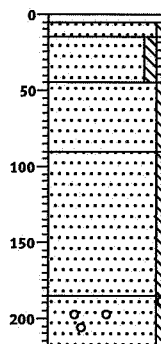

Boring: 014**Boring: 015****Boring: 017****Boring: 018**

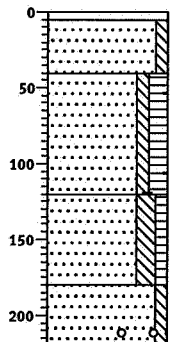
Boring: 029

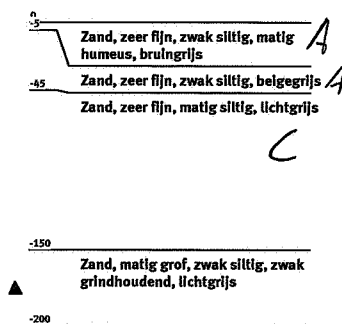
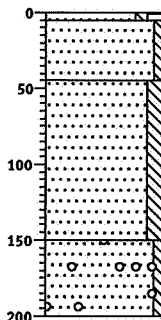
Boring: 034

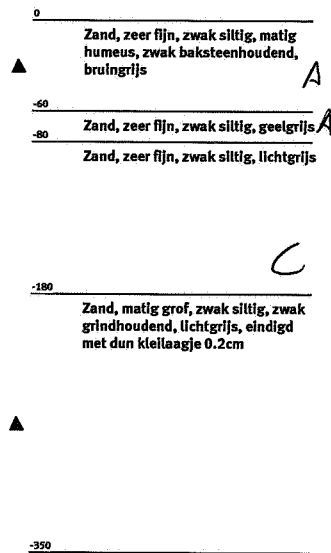
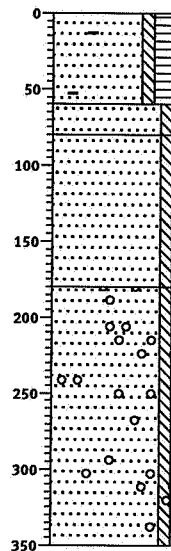
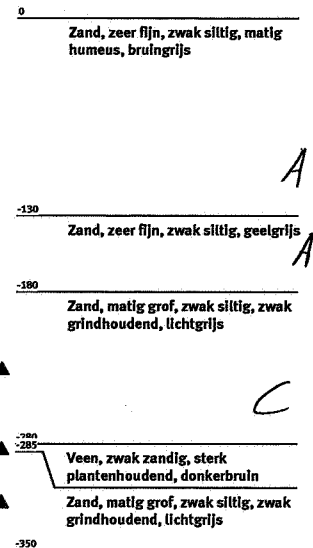
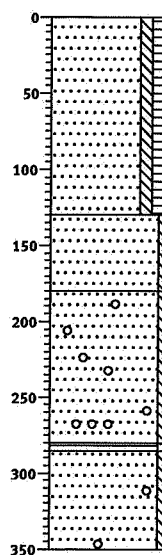
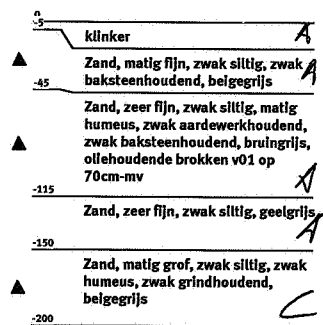
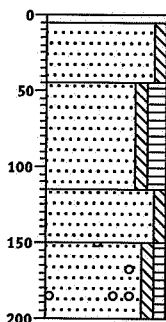
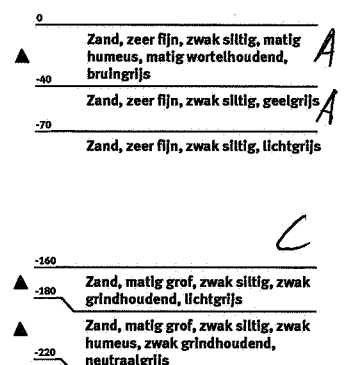
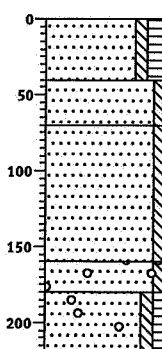

Boring: 038

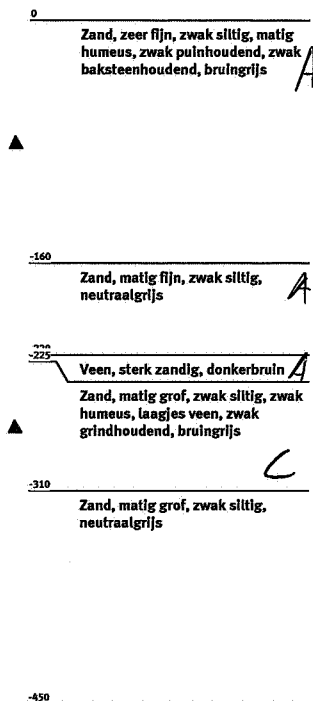
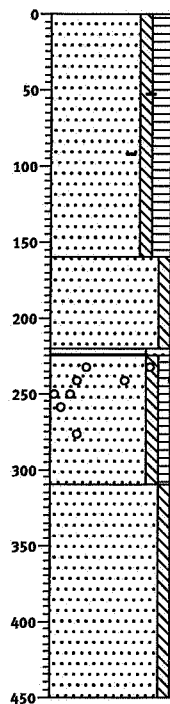

Boring: 045

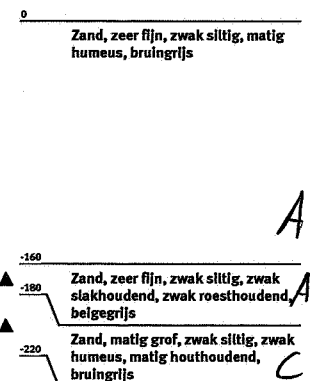
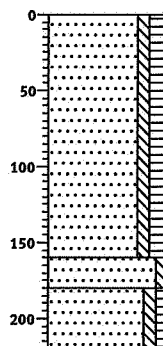

Boring: 051**Boring: 053****Boring: 054****Boring: 100**

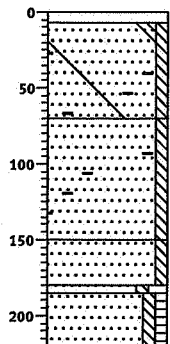
Boring: 101

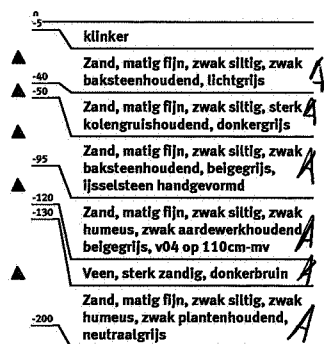
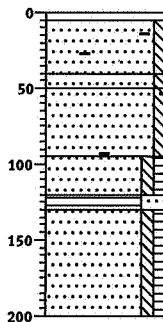
Boring: 102

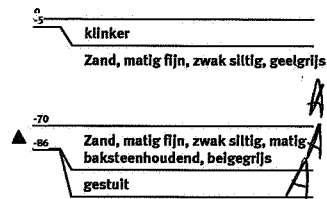
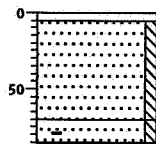
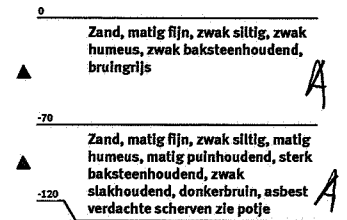
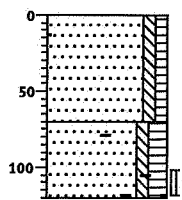
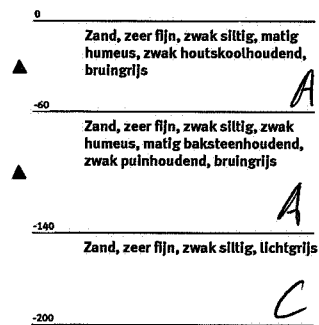
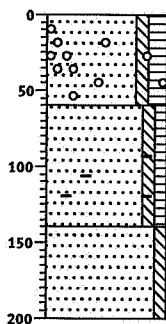
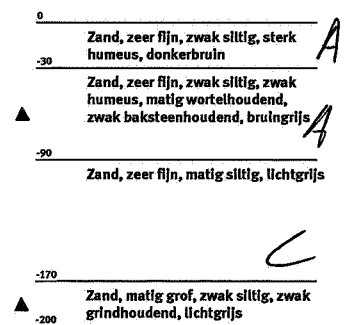
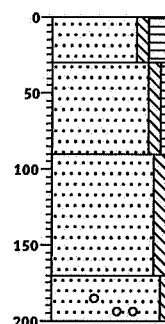

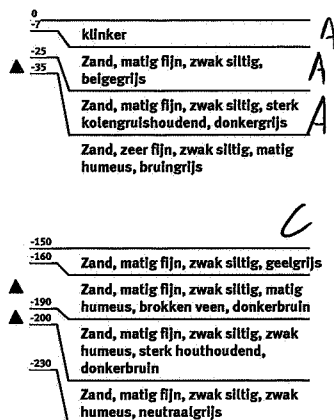
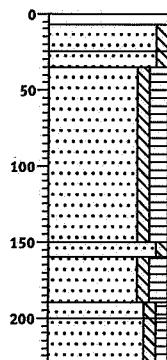
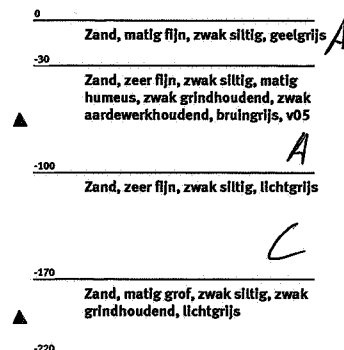
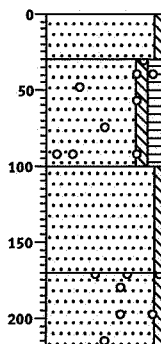
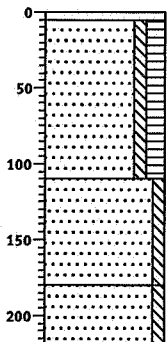
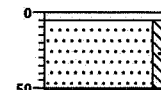
Boring: 103

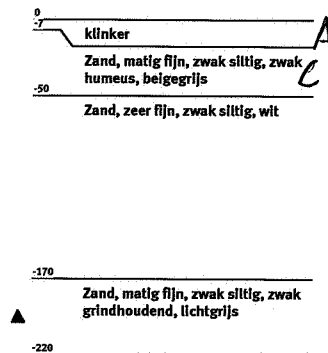
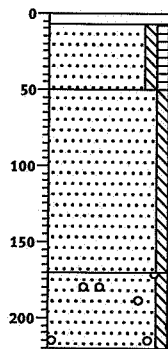
Boring: 104

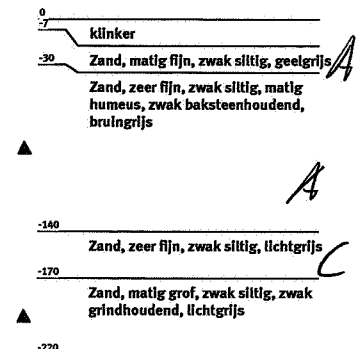
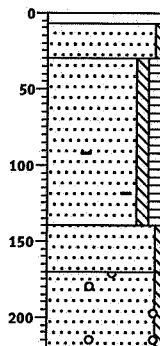
Boring: 105**Boring: 106****Boring: 107****Boring: 108**

Boring: 109**Boring: 110****Boring: 111****Boring: 111A**

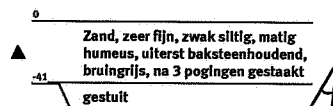
Boring: 112

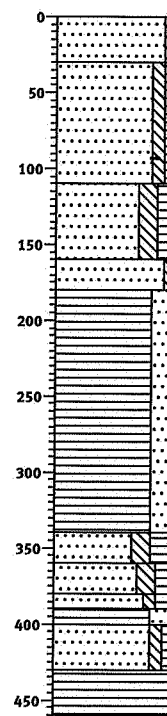
Boring: 113

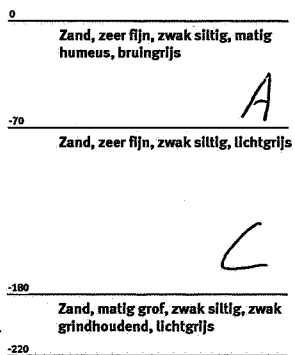
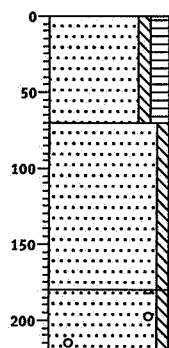

Boring: 114

Boring: 115

Boring: 116

Legenda (conform NEN 5104)

grind

	Grind, siltig
	Grind, zwak zandig
	Grind, matig zandig
	Grind, sterk zandig
	Grind, uiterst zandig

zand

	Zand, kleiïg
	Zand, zwak siltig
	Zand, matig siltig
	Zand, sterk siltig
	Zand, uiterst siltig

veen

	Veen, mineraalarm
	Veen, zwak kleiïg
	Veen, sterk kleiïg
	Veen, zwak zandig
	Veen, sterk zandig

klei

	Klei, zwak siltig
	Klei, matig siltig
	Klei, sterk siltig
	Klei, uiterst siltig
	Klei, zwak zandig
	Klei, matig zandig
	Klei, sterk zandig

leem

	Leem, zwak zandig
	Leem, sterk zandig

overige toevoegingen

	zwak humeus
	matig humeus
	sterk humeus
	zwak grindig
	matig grindig
	sterk grindig

geur

- geen geur
- zwakke geur
- matige geur
- sterke geur
- uiterste geur

olie

- geen olie-water reactie
- zwakke olie-water reactie
- matige olie-water reactie
- sterke olie-water reactie
- uiterste olie-water reactie

p.i.d.-waarde

- >0
- >1
- >10
- >100
- >1000
- >10000

monsters

- geroerd monster
- ongeroerd monster

overig

- bijzonder bestanddeel
- Gemiddeld hoogste grondwaterstand
- grondwaterstand
- Gemiddeld laagste grondwaterstand

- slib
- water

Bijlage 4 : Gegevens monumenten (Centraal Monumenten Archief (CMA)) en waarnemingen (Centraal Archeologisch Archief (CAA))

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 14420
Vondstmeldingsnr:
Objectcode: 44GZ-11
Coördinaten: 123100 / 403440
Toponiem: TICHELRIJT
Plaats: Dongen
Gemeente: Dongen
Provincie: Noord-Brabant
Vinder/datum: PARTICULIER / 13-10-1979
Invoerder/datum: PARTICULIER / 11-1979
Beschrijver/datum: VERWERS / 15-05-1981
Verwerving: Niet-archeologisch: onbepaald
Geomorfologie: Onbekend
Grondgebruik: Akkerbouw/tuinbouw/bouwvoor
NAP maaiveld: M

Beschrijving

AD 101 RIJENSESTRAATWEG 37 DONGEN.AD 126 NR 11278.

Vondsten

Complex: Onbekend
Cultuur: Onbekend
Aantal: 1
Toestand: Fragment
Materiaal: Vuursteen
Code algemeen: Sikkell
Code specifiek: halve-maanvormig, oppervlakte-retouche
Datering: Bronstijd laat: 1100 - 800 vC - IJzertijd midden: 500 - 250 vC
Toelichting: 'L 42 MM AFGEBROKEN'; 'BRONSL IJZ' (E.D.: VML BRONSL-IJZV)

Documentatie

Collectie

Beheerder

Toelichting

PROVINCIAAL MUSEUM NOORD-BR NBM 11278

Literatuur:

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 14688
Vondstmeldingsnr:
Objectcode: 44GZ-12
Coördinaten: 123710 / 403910
Toponiem: N.H. KERK
Plaats: Dongen
Gemeente: Dongen
Provincie: Noord-Brabant
Vinder/datum: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek/ 04-1984
Invoerder/datum: PARTICULIER / 1984
Beschrijver/datum: HALBERTSMA / 9999
Verwerving: Archeologisch: opgraving
Geomorfologie: Donk/rivierduin
Grondgebruik: Bebouwing/erf/weg/kerkhof
NAP maaiveld: M

Beschrijving

VERSLAG CAA;KERK IS ONDER; BEGIN 17E EEUW.Oct.1998: aanvulling Docum.Wijz. Complextoekenning 02-03 ('RKER')

Vondsten

Complex: Inhumatiegraf
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 2
Toestand: Compleet
Materiaal: Leer/huid/bont
Code algemeen: Schoeisel (onderdeel)
Code specifiek: schoen
Datering: Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC - Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Toelichting: 'GEWADEN VAN PASTOOR'; ZIE KRONIEK 1983/84, 66-67

Complex: Inhumatiegraf
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 2
Toestand: Compleet
Materiaal: Textiel:katoen/linnen/wol/zijde
Code algemeen: Kleding (onderdeel)
Code specifiek: sok
Datering: Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC - Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Toelichting: 'GEWADEN VAN PASTOOR'; ZIE KRONIEK 1983/84, 66-67

Complex: Inhumatiegraf
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 1
Toestand: Compleet
Materiaal: Textiel:katoen/linnen/wol/zijde
Code algemeen: Kleding (onderdeel)
Code specifiek: hemd
Datering: Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC - Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Toelichting: 'GEWADEN VAN PASTOOR'; ZIE KRONIEK 1983/84, 66-67

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Complex:	Inhumatiegraf
Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1
Toestand:	Compleet
Materiaal:	Textiel:katoen/linnen/wol/zijde
Code algemeen:	Kleding (onderdeel)
Code specifiek:	borduursel
Datering:	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC - Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Toelichting:	'GEWADEN VAN PASTOOR'; ZIE KRONIEK 1983/84, 66-67
Complex:	Inhumatiegraf
Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	9999
Toestand:	Fragment
Materiaal:	Bot, menselijk
Code algemeen:	Bot
Code specifiek:	
Datering:	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC - Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Toelichting:	
Complex:	Kerk
Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	9999
Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Keramiek
Code algemeen:	Fundering
Code specifiek:	
Datering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC - Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Toelichting:	
Complex:	Metaalbewerking/smederij
Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1
Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Keramiek
Code algemeen:	Gietmal/gietvorm
Code specifiek:	
Datering:	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC - Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
Toelichting:	KLOKKENGIETERIJ NAAST OOSTMUUR TOREN; KLOK UIT 1667 IS HIER GEGOTEN (RP)

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Complex: Metaalbewerking/smederij
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 9999
Toestand: Onbekend
Materiaal: Keramiek
Code algemeen: Baksteen
Code specifiek:
Datering: Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC - Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
Toelichting: "KLOOSTERMOPPEN" IN VIJF LAGEN (RP)

Documentatie

Type: OPM
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:
Type: DIA
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:
Type: TEK
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting: CAA (tek.gietvorm)
Type: VER
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting: CAA: S.Y.Vons-Comis (jan.85): kledingresten
Type: VER
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting: CAA: kopie (uit Nieuwblad?, zd.)
Type: FOT
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting: 6 foto's skelet

Collectie

<u>Beheerder</u>	<u>Toelichting</u>
Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bc	Niets ingevuld

Literatuur:

VERWERS, W.J.H.
Dongen (p.65-67)
Archeologische Kroniek van Noord-Brabant 1983-1984
1988

HALBERTSMA, H.
Dongen, gem.Dongen (p.53-54)
Jaarverslag van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
1984 1986

Zom, A.M.C.
De Wazerweijen 2: Rond de kerk van Dongen
Overig
5 1982

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 17831
Vondstmeldingsnr:
Objectcode: 44GZ-10
Coördinaten: 123220 / 403220
Toponiem: TICHELRIJT
Plaats: Dongen
Gemeente: Dongen
Provincie: Noord-Brabant
Vinder/datum: PARTICULIER / 1977
Invoerder/datum: PARTICULIER / 1977
Beschrijver/datum: VERWERS / 07-11-1989
Verwerving: Niet-archeologisch: onbepaald
Geomorfologie: Onbekend
Grondgebruik: Akkerbouw/tuinbouw/bouwvoor
NAP maaiveld: M

Beschrijving

AD 101 EN SNOEREN,AJA.COLLECTIE AFGESTAAN AAN HET DEPOT LOSSE VONDSTEN.

Beschrijving van moeizame weg om dmv van het graven van proefputjes de begrenzing van het kasteel te bepalen.

Zie ook waarneming 14391

Vondsten

Complex: Kasteel
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 9999
Toestand: Fragment
Materiaal: Keramiek
Code algemeen: Aardewerk, gedraaid
Code specifiek:
Datering: Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC - Nieuwe tijd: 1500 - 1950
Toelichting:

Complex: Kasteel
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 9999
Toestand: Fragment
Materiaal: Glas
Code algemeen: Vaatwerk
Code specifiek:
Datering: Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC - Nieuwe tijd: 1500 - 1950
Toelichting:

Documentatie

Type: BRF
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting: Corr. met Verwers over bepaling van grenzen kasteel.

Collectie

Beheerder Toelichting

PROVINCIAAL MUSEUM NOORD-BR NBM 12523

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Literatuur:

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 36016
Vondstmeldingsnr:
Objectcode: 44GZ-2
Coördinaten: 122650 / 403400
Toponiem: KONIJNENBERG
Plaats: Onbekend
Gemeente: Dongen
Provincie: Noord-Brabant
Vinder/datum: PARTICULIER / 02-1961
Invoerder/datum: PARTICULIER / 02-01-1962
Beschrijver/datum: HULST / 26-01-1962
Verwerving: Archeologisch: (veld)kartering
Geomorfologie: Onbekend
Grondgebruik: Groeve
NAP maaiveld: M

Beschrijving

Loeb-fiche op basis van brief Verhagen en determinatielijst Hulst. Een deel van het materiaal is verzameld in restant stuifterrein, een ander deel in een afgravingswand. Hulst vermeldt o.a. 2 schrabbers en een onduidelijk microlithisch fragment. Verhagen (1977) meldt o.a. Wommersom kwartsiet en geeft aan dat er ook materiaal is verzameld uit een Middeleeuwse akkerlaag (onder stuifzandpakket). Daarin ook "talrijke scherven van vooral blauw-grijs aardewerk" die volgens Hulst ROM of ME kunnen zijn. Verhagen heeft zijn vondsten afgestaan aan Van der Lee, die op de site reeds eerder materiaal had verzameld. Vondstbeschrijving is hier derhalve gebaseerd op een artikel van Van der Lee (1971). Zie publicatie. Opm.: tweede meldings-fiche (Beex 19741119) betreft eveneens de vondst door Verhagen en verwijst naar publicatie Brabantse Oudheden.

Vondsten

Complex: Akker/tuin
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 9999
Toestand: Fragment
Materiaal: Keramiek
Code algemeen: Aardewerk, gedraaid
Code specifiek:
Datering: Romeinse tijd: 12 vC - 450 nC - Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
Toelichting: Zie beschrijving. Vondsten uit ME akkerlaag.

Complex: Nederzetting, onbepaald
Cultuur: Onbekend
Aantal: 9999
Toestand: Onbekend
Materiaal: Vuursteen
Code algemeen: Schrabber
Code specifiek:
Datering: Mesolithicum: 8800 - 4900 vC - Mesolithicum: 8800 - 4900 vC
Toelichting:

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Complex: Nederzetting, onbepaald
Cultuur: Onbekend
Aantal: 4
Toestand: Compleet
Materiaal: Vuursteen
Code algemeen: Steker
Code specifiek: RA-steker
Datering: Mesolithicum: 8800 - 4900 vC - Mesolithicum: 8800 - 4900 vC
Toelichting:

Complex: Nederzetting, onbepaald
Cultuur: Onbekend
Aantal: 1
Toestand: Compleet
Materiaal: Vuursteen
Code algemeen: Spits
Code specifiek: B-spits
Datering: Mesolithicum: 8800 - 4900 vC - Mesolithicum: 8800 - 4900 vC
Toelichting:

Complex: Nederzetting, onbepaald
Cultuur: Onbekend
Aantal: 1
Toestand: Fragment
Materiaal: Vuursteen
Code algemeen: Spits
Code specifiek: C-spits
Datering: Mesolithicum: 8800 - 4900 vC - Mesolithicum: 8800 - 4900 vC
Toelichting: Basis.

Complex: Nederzetting, onbepaald
Cultuur: Onbekend
Aantal: 1
Toestand: Fragment
Materiaal: Vuursteen
Code algemeen: Spits
Code specifiek:
Datering: Mesolithicum: 8800 - 4900 vC - Mesolithicum: 8800 - 4900 vC
Toelichting: Mogelijk D-spits.

Complex: Nederzetting, onbepaald
Cultuur: Onbekend
Aantal: 9999
Toestand: Onbekend
Materiaal: Vuursteen
Code algemeen: Afval
Code specifiek:
Datering: Mesolithicum: 8800 - 4900 vC - Mesolithicum: 8800 - 4900 vC
Toelichting:

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Complex: Onbekend
Cultuur: Rhine basin-kreis
Aantal: 9999
Toestand: Onbekend
Materiaal: Zandsteen/kwartsiet
Code algemeen: Afval
Code specifiek:
Datering: Mesolithicum midden: 7100 - 6450 vC - Mesolithicum laat: 6450 -4900 vC
Toelichting: Wommersom kwartsiet.

Documentatie

Type: BRF
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting: Gem. Zundert. Brief Verhagen 19620102 en Hulst.
Type: TEK
Beheerder: Onbekend
Toelichting: Zie publicatie.

Collectie

<u>Beheerder</u>	<u>Toelichting</u>
LEE VAN DER	Niets ingevuld

Literatuur:

VERHAGEN, J.H.
Enkele waarnemingen en vondsten in het zuiden van de gemeente Dongen.
Roymans, N. e.a. (red) Brabantse Oudheden (Bijdragen tot de studie van het Brabantse Heem 16). pp. 91-100.
1977

LEE, A.N. VAN DER
Steentijdvindplaats "De Konijnenberg" te Dongen. pp. 206-209.
Westerheem
20 1971

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 36024
Vondstmeldingsnr:
Objectcode: 44GZ-6
Coördinaten: 122920 / 403800
Toponiem: SPORTVELD
Plaats: Onbekend
Gemeente: Dongen
Provincie: Noord-Brabant
Vinder/datum: PARTICULIER / 01-05-1969
Invoerder/datum: PARTICULIER / 05-05-1969
Beschrijver/datum: BEEX / 06-05-1969
Verwerving: Niet-archeologisch: graafwerk
Geomorfologie: Onbekend
Grondgebruik: Onbekend
NAP maaiveld: M

Beschrijving

Vondst bij aanleg sportvelden (egaliseren) door NV Grontmij te Dongen.

Vondsten

Complex: Onbekend
Cultuur: Onbekend
Aantal: 1
Toestand: Compleet
Materiaal: Vuursteen
Code algemeen: Bijl
Code specifiek: Flint-Ovalbeil
Datering: Neolithicum vroeg B: 4900 - 4200 vC - Neolithicum laat B: 2450 - 2000 vC
Toelichting: Afm.: 13,5 x 6,5 x 3 cm. In facetten geslepen. Donkergrijze vuursteen.

Documentatie

Type: TEK
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting: Correspond. archief. Gem. Dongen.

Collectie

<u>Beheerder</u>	<u>Toelichting</u>
PARTICULIER	Niets ingevuld

Literatuur:

BEEX, G.
Dongen. Archeologisch Nieuws, *69.
Bulletin van de (Koninklijke) Nederlandse Oudheidkundige Bond
1969 1969

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 36021
Vondstmeldingsnr:
Objectcode: 44GZ-3
Coördinaten: 123680 / 403250
Toponiem:
Plaats: Onbekend
Gemeente: Dongen
Provincie: Noord-Brabant
Vinder/datum: PARTICULIER / 02-1961
Invoerder/datum: PARTICULIER / 02-01-1962
Beschrijver/datum: PARTICULIER / 1977
Verwerving: Archeologisch: (veld)kartering
Geomorfologie: Onbekend
Grondgebruik: Zand(verstuiving)
NAP maaiveld: M

Beschrijving

Loeb-fiche op basis brief Verhagen 19620102 en determinatielijst Hulst. Vondsten worden meer volledig beschreven in Verhagen 1977 -> bovenstaande beschrijving op gebaseerd. Verzameld uit profiel afgraving, aan het oppervlak en in reeds afgegraven deel. In profiel was o.a. een wsch Usselo-laagte onderscheiden en een overstoven wsch ME bouwvoor. Site vormde in hetterrein oorspronkelijk een stuifzandrug. Door afgraving aangetast (later geheel afgegraven). Opm.: een van de IJZ scherven is verschaald met plantaardig materiaal, o.agraankorrels. De aardewerkscherven (IJZ en ME) waren veelal erg klein. Goed doorbakken huttenleem kwam voor in het onderste gedeelte van de overstoven bouwvoor en verspreid over de heuvelhelling. Kan IJZ zijn, maar "ook uit veel later tijd dateren". Meeste scherven bevatten (o.a.) gebroken kwartsals verschraling [is vooral IJZV ?]

Vondsten

Complex: Onbekend
Cultuur: Nederrijnse grafheuvel-cultuur
Aantal: 1
Toestand: Fragment
Materiaal: Keramiek
Code algemeen: Spinklos/spinschijf/spinsteen
Code specifiek:
Datering: IJzertijd: 800 - 12 vC - IJzertijd: 800 - 12 vC
Toelichting:

Complex: Onbekend
Cultuur: Nederrijnse grafheuvel-cultuur
Aantal: 90
Toestand: Fragment
Materiaal: Keramiek
Code algemeen: Aardewerk, handgevormd
Code specifiek:
Datering: IJzertijd midden: 500 - 250 vC - IJzertijd midden: 500 - 250 vC
Toelichting: Waaronder 26 fragmenten van 1 pot (Harpstedt-type). Zie beschrijving.

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Complex: Onbekend
Cultuur: Onbekend
Aantal: 9999
Toestand: Fragment
Materiaal: Keramiek
Code algemeen: Aardewerk, ondetamineerbaar
Code specifiek:
Datering: Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC - Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
Toelichting: Groot aantal scherven ME blauwgrijs. Uit overstoven bouwvoor en verspreid.

Complex: Onbekend
Cultuur: Onbekend
Aantal: 9999
Toestand: Fragment
Materiaal: Keramiek
Code algemeen: Hutteleem/verbrande leem
Code specifiek:
Datering: IJzertijd: 800 - 12 vC - Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
Toelichting: "Talrijke brokken goed doorbakken hutteleem .. kunnen uit veel later tijd"

Complex: Onbekend
Cultuur: Onbekend
Aantal: 2
Toestand: Onbekend
Materiaal: Vuursteen
Code algemeen: Steker
Code specifiek:
Datering: Paleolithicum laat: 35000 C14 - 8800 vC - Mesolithicum: 8800 - 4900 vC
Toelichting: RA- en meervoudige steker.

Complex: Onbekend
Cultuur: Onbekend
Aantal: 1
Toestand: Fragment
Materiaal: Vuursteen
Code algemeen: Kling
Code specifiek: geretoucheerd
Datering: Paleolithicum laat: 35000 C14 - 8800 vC - Mesolithicum: 8800 - 4900 vC
Toelichting: Gebroken klingetje [spitsfragment?].

Complex: Onbekend
Cultuur: Onbekend
Aantal: 1
Toestand: Compleet
Materiaal: Vuursteen
Code algemeen: Boor
Code specifiek: afslagboor
Datering: Paleolithicum laat: 35000 C14 - 8800 vC - Mesolithicum: 8800 - 4900 vC
Toelichting:

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Complex:	Onbekend
Cultuur:	Onbekend
Aantal:	31
Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Vuursteen
Code algemeen:	Afval
Code specifiek:	
Datering:	Paleolithicum laat: 35000 C14 - 8800 vC - Mesolithicum: 8800 - 4900 vC
Toelichting:	1 kern, 1 kling, 3 kernvern.-afslagen, 26 afslagen/klingfragmenten.
Complex:	Onbekend
Cultuur:	Onbekend
Aantal:	1
Toestand:	Fragment
Materiaal:	Vuursteen
Code algemeen:	Spits
Code specifiek:	
Datering:	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC - Mesolithicum: 8800 - 4900 vC
Toelichting:	Uit onderste deel overstoven bouwvoor. Profielvondst.
Complex:	Onbekend
Cultuur:	Onbekend
Aantal:	1
Toestand:	Compleet
Materiaal:	Vuursteen
Code algemeen:	Kling
Code specifiek:	
Datering:	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC - Mesolithicum: 8800 - 4900 vC
Toelichting:	Als 002.
Complex:	Onbekend
Cultuur:	Onbekend
Aantal:	1
Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Vuursteen
Code algemeen:	Afslag
Code specifiek:	
Datering:	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC - Mesolithicum: 8800 - 4900 vC
Toelichting:	Kernvernieuwingsafslag, verbrand. Als 002.
Complex:	Onbekend
Cultuur:	Onbekend
Aantal:	5
Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Vuursteen
Code algemeen:	Afslag
Code specifiek:	
Datering:	Paleolithicum laat B: 18000 C14 -8800 vC - Paleolithicum laat B: 18000 C14 -8800 vC
Toelichting:	"Uit houtskoolrijke vermoedelijke Allerodlaag". Profielvondst.

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Documentatie

Type: BRF
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting: Gem. Zundert. Brief Verhagen 19620102 en Hulst.

Collectie

<u>Beheerder</u>	<u>Toelichting</u>
PARTICULIER	Wsch.

Literatuur:

VERHAGEN, J.H.

Enkele waarnemingen en vondsten in het zuiden van de gemeente Dongen.

Roymans, N. e.a. (red) Brabantse Oudheden (Bijdragen tot de studie van het Brabantse Heem 16). pp. 91-100.
1977

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 37182
Vondstmeldingsnr:
Objectcode: 44GZ-9
Coördinaten: 125000 / 404000
Toponiem: STEENEN HUIS
Plaats: Onbekend
Gemeente: Dongen
Provincie: Noord-Brabant
Vinder/datum: Onbekend / 9999
Invoerder/datum: PARTICULIER / 1840
Beschrijver/datum: BEEEX / 19-11-1974
Verwerving: Indirect: literatuur
Geomorfologie: Onbekend
Grondgebruik: Onbekend
NAP maaiveld: M

Beschrijving

CAA: meldingsfiche van G.Beex met literatuurverwijzing naar: M.Verbrugge, De ondergang van het Steenen Huis van den Heer Willem van Duivenbode; Dongen 1840 Afgezien van de precieze locatie blijft ook over de aard van dit huis e.e.ate raden. Gaat het hier om het (in/na 1979 teruggevonden) Huis Dieren(CAA Obj.nr. 10z ?). In de Catalogus Kastelen wordt, onder Dongen, verder het Bollekensslotje als mogelijkheid genoemd.

Vondsten

Documentatie

Collectie

Beheerder

Toelichting

Literatuur:

KASTELEN IN BRABANT

Kastelen in Brabant. Van burcht tot landhuis (tentoonstellingscatalogus 20 juni- 5 sept.1982 Noordbrabants Museum)
1982

Bijlage 5: Kwaliteitsaspecten van het onderzoek en de toegepaste methoden en strategieën

Bijlage 5: Kwaliteitsaspecten van het onderzoek en de toegepaste methoden en strategieën

Certificatie / accreditatie

Ingenieursbureau Oranjewoud is gecertificeerd volgens **NEN-ISO 9001**. Ons bureau is lid van de Vereniging Kwaliteitsborging Bodemonderzoek (VKB).

Voor het uitvoeren van veldwerk bij bodemonderzoek is Ingenieursbureau Oranjewoud gecertificeerd conform de **BRL SIKB 2000** (Beoordelingsrichtlijn voor het SIKB-procescertificaat voor veldwerk bij milieuhygiënisch bodemonderzoek). Als het veldwerk conform deze BRL is uitgevoerd, is het rapport voorzien van het volgende logo:

De naleving van de kwaliteitseisen en -procedures wordt periodiek getoetst door interne auditors en externe auditors, onder toezicht van de Raad voor Accreditatie.

De in het bodemonderzoek benodigde analyses van grond en grondwater laat Oranjewoud verrichten door een STERLAB geaccrediteerd laboratorium. Deze accreditatie garandeert dat bij de analyses consequent de juiste en vastgelegde procedures worden gehanteerd zodat de analyseresultaten een hoge betrouwbaarheid hebben.

Normen en richtlijnen

De veldwerkzaamheden worden uitgevoerd volgens de VKB-protocollen 2001 t/m 2017 en eventuele aanvullende NPR/NEN-normen. Deze protocollen en richtlijnen zijn opgenomen en uitgewerkt in het 'Handboek Veldwerk Bodem' van Oranjewoud.

Veldwerk- en analyseprogramma in het kader van door Oranjewoud verricht **verkennend bodemonderzoek** worden, *tenzij anders vermeld, gebaseerd op de NEN 5740 'Onderzoeksstrategie bij verkennend bodemonderzoek'* (NNI, oktober 1999).

Veldwerk- en analyseprogramma in het kader van door Oranjewoud verricht **oriënterend bodemonderzoek** worden, *tenzij anders vermeld, gebaseerd op het 'Protocol voor Oriënterend onderzoek'* (Sdu Uitgeverij, maart 1994).

Veldwerk- en analyseprogramma in het kader van door Oranjewoud verricht **nader bodemonderzoek** worden, *tenzij anders vermeld, gebaseerd op het Protocol voor het Nader onderzoek deel 1'* (Sdu Uitgeverij, maart 1994) of op de 'Richtlijn nader onderzoek deel 1' (Sdu Uitgeverij, september 1995).

Veldwerk- en onderzoeksprogramma in het kader van door 'Oranjewoud' verricht **archeologisch onderzoek** wordt, *tenzij anders vermeld, gebaseerd op de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie versie 2,0* (CvAK, oktober 2001). Oranjewoud is gecertificeerd door het CvAK voor het uitvoeren van alle voorkomende archeologische werkzaamheden.

Toepassing grond en asbest

Het bodemonderzoek geeft inzicht in de milieuhygiënische kwaliteit van de bodem in het kader van het *gebruik en/of de bestemming* van de onderzochte *locatie*. Indien echter grond van de locatie wordt afgevoerd voor toepassing elders, volstaan de resultaten van het verrichte bodemonderzoek niet. Grond is in dat geval een (secundaire) bouwstof. Voor toepassing van een bouwstof dient formeel een bouwstoffenonderzoek te worden verricht conform het Bouwstoffenbesluit. In een dergelijk onderzoek wordt ingegaan op het *gebruik en/of de bestemming* van de *grond* (bouwstof).

Met nadruk wordt vermeld dat onderzoek naar de aanwezigheid van asbest in de bodem geen onderdeel uitmaakt van onderzoek dat door Oranjewoud volgens bovengenoemde normen en richtlijnen wordt uitgevoerd.

Als tijdens het veldwerk in de bodem vermoedelijk asbesthoudende materialen worden opgemerkt, dan komt dit in de profielbeschrijvingen en de conclusies naar voren. Overigens wordt opgemerkt dat in de bodem aanwezig puin zeer vaak enig asbest bevat. Specifiek onderzoek naar de aanwezigheid van asbest in de bodem dient volgens de concept NEN 5707 'Inspectie, monsterneming en analyse van asbest in de bodem' (NNI, maart 2000) te worden uitgevoerd.

Betrouwbaarheid / garanties

Bodemonderzoek wordt in zijn algemeenheid uitgevoerd door het steekproefsgewijs bemonsteren van al dan niet verdachte bodemlagen. Hoewel Ingenieursbureau Oranjewoud B.V. de grootste zorgvuldigheid betracht bij het uitvoeren van het bodemonderzoek, is het juist deze steekproefsgewijze benadering die het onmogelijk maakt garanties ten aanzien van de (verontreinigings)situatie af te geven op basis van de resultaten van een bodemonderzoek.

Oranjewoud aanvaardt derhalve op generlei wijze aansprakelijkheid voor schade welke voortvloeit uit beslissingen genomen op basis van de resultaten van bodemonderzoek. In dit kader kan ook worden opgemerkt dat de voor het historisch onderzoek geraadpleegde bronnen niet altijd zonder fouten en volledig zijn. Voor het verkrijgen van historische informatie is Oranjewoud wel afhankelijk van deze bronnen, waardoor Oranjewoud niet kan instaan voor de juistheid en volledigheid van de verzamelde historische informatie.

Tekeningen

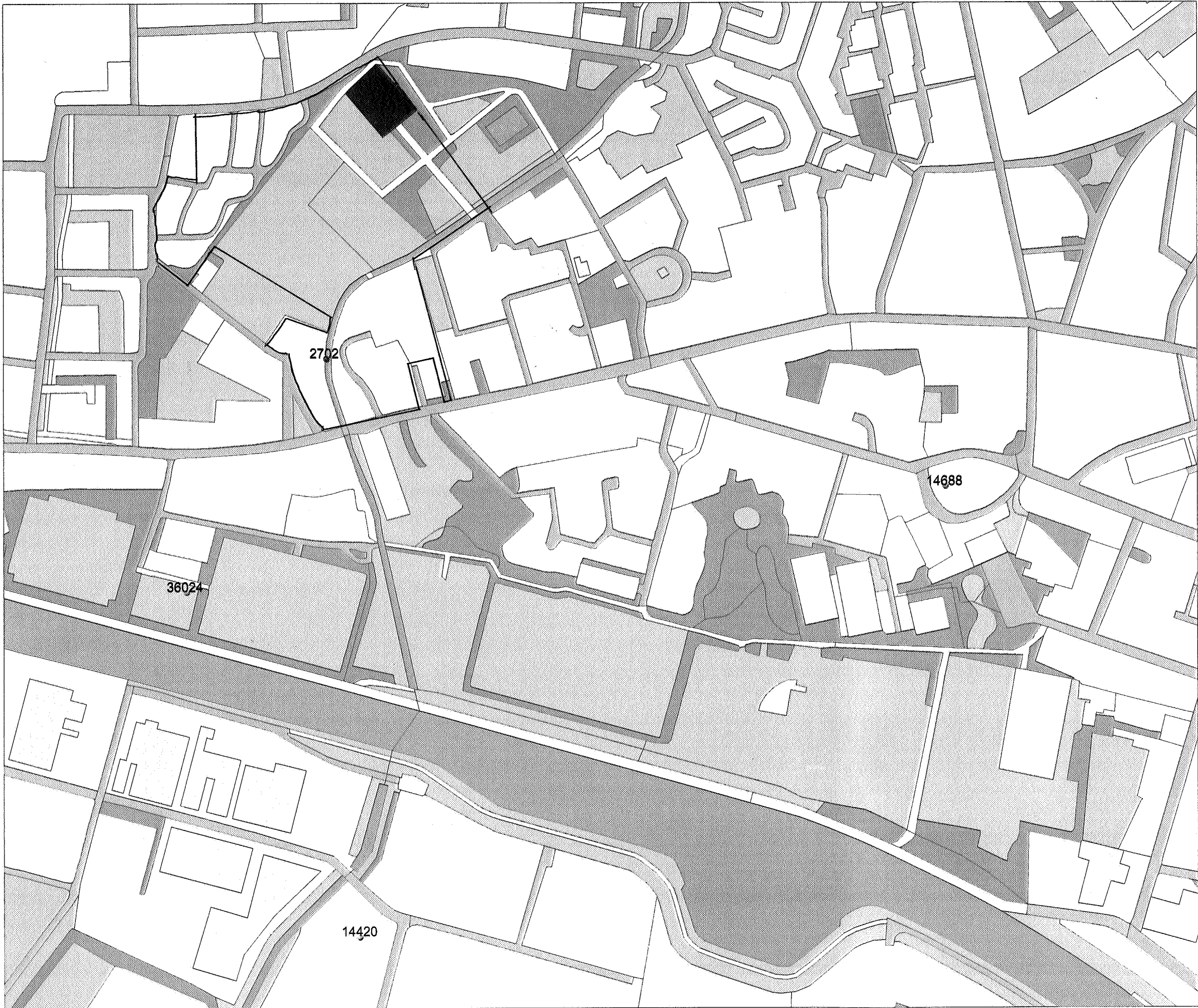
156066-ROB	Overzichtstekening met ligging monumenten (CMA) en waarnemingen (CAA)
156066-IKAW	Ligging gebied binnen de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW)
156066-CHW	Ligging gebied binnen de Cultuur Historische Waardenkaart van de Provincie Noord-Brabant, versie 1.2
156066-S-2	Situatietekening met ligging boringen en begrenzing huis Overdonk

Situatiekaart met monumenten, waarnemingen en vondstmeldingen

ONDERZOEKSGBIED

H. Koopmanschap

Legenda

- VONDSMELDINGEN
- WAARNEMINGEN
- MONUMENTEN
- TOP10 ((c)TDN)
 - bebouwd gebied
 - doorgaande wegen
 - bos
 - bouwland
 - weiland
 - boomgaard/kwekerij
 - heide
 - zand
 - begraafplaats
 - water
 - overig bodemgebruik
- PROVINCIES

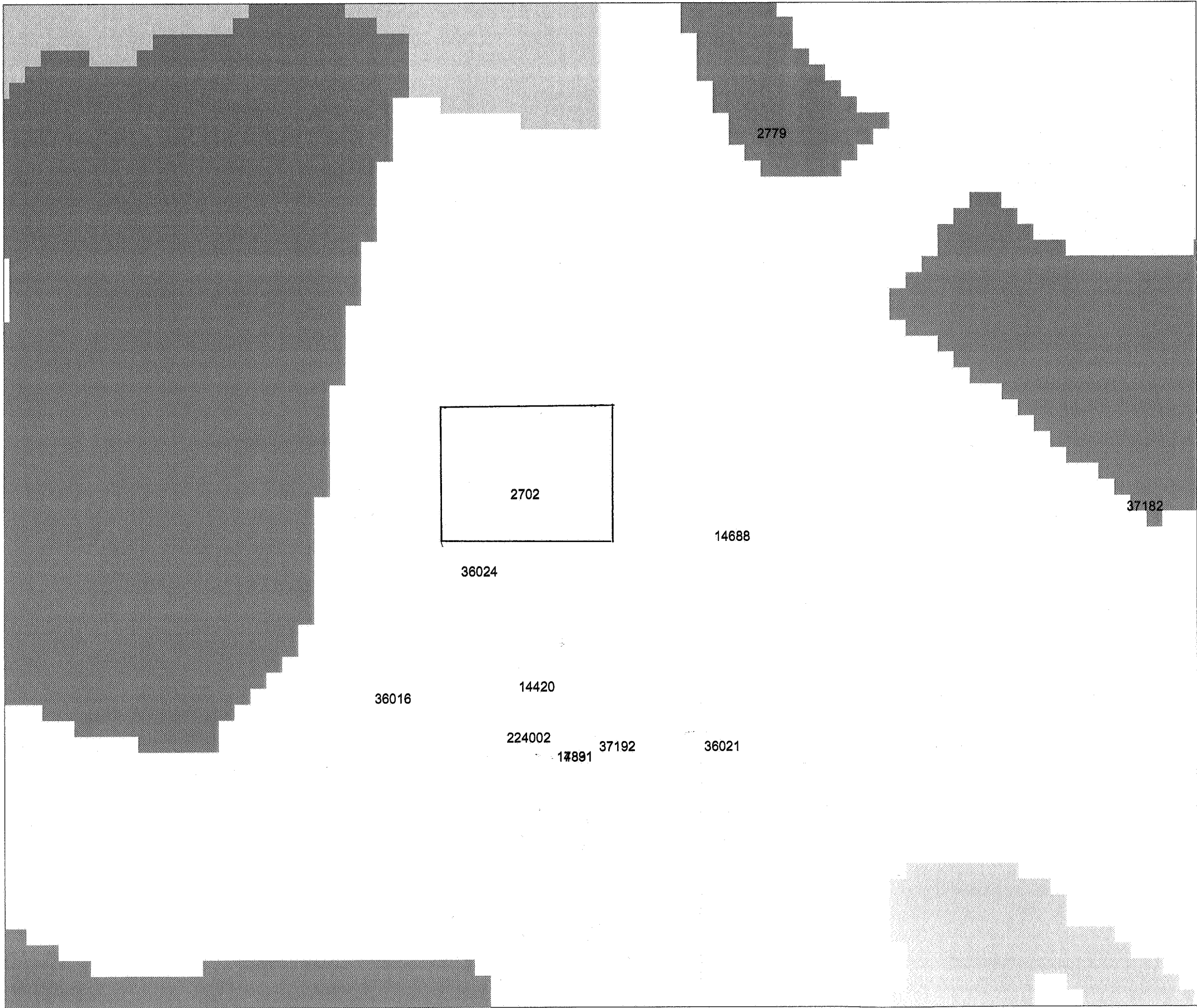

ROB
ArchisII

Indicatieve Kaart Archeologische Waarden

ONDERZOEKS GEBIED

H. Koopmanschap

Legenda

IKAW

- zeer lage trefkans
- lage trefkans
- middelhoge trefkans
- hoge trefkans
- lage trefkans (water)
- middelhoge trefkans (water)
- hoge trefkans (water)
- water
- niet gekarteerd

- VONDSTMELDINGEN
- WAARNEMINGEN

MONUMENTEN

TOP10 ((c)TDN)

- bebouwd gebied
- doorgaande wegen
- bos
- bouwland
- weiland
- boomgaard/kwekerij
- heide
- zand
- begraafplaats
- water
- overig bodemgebruik
- PROVINCIES

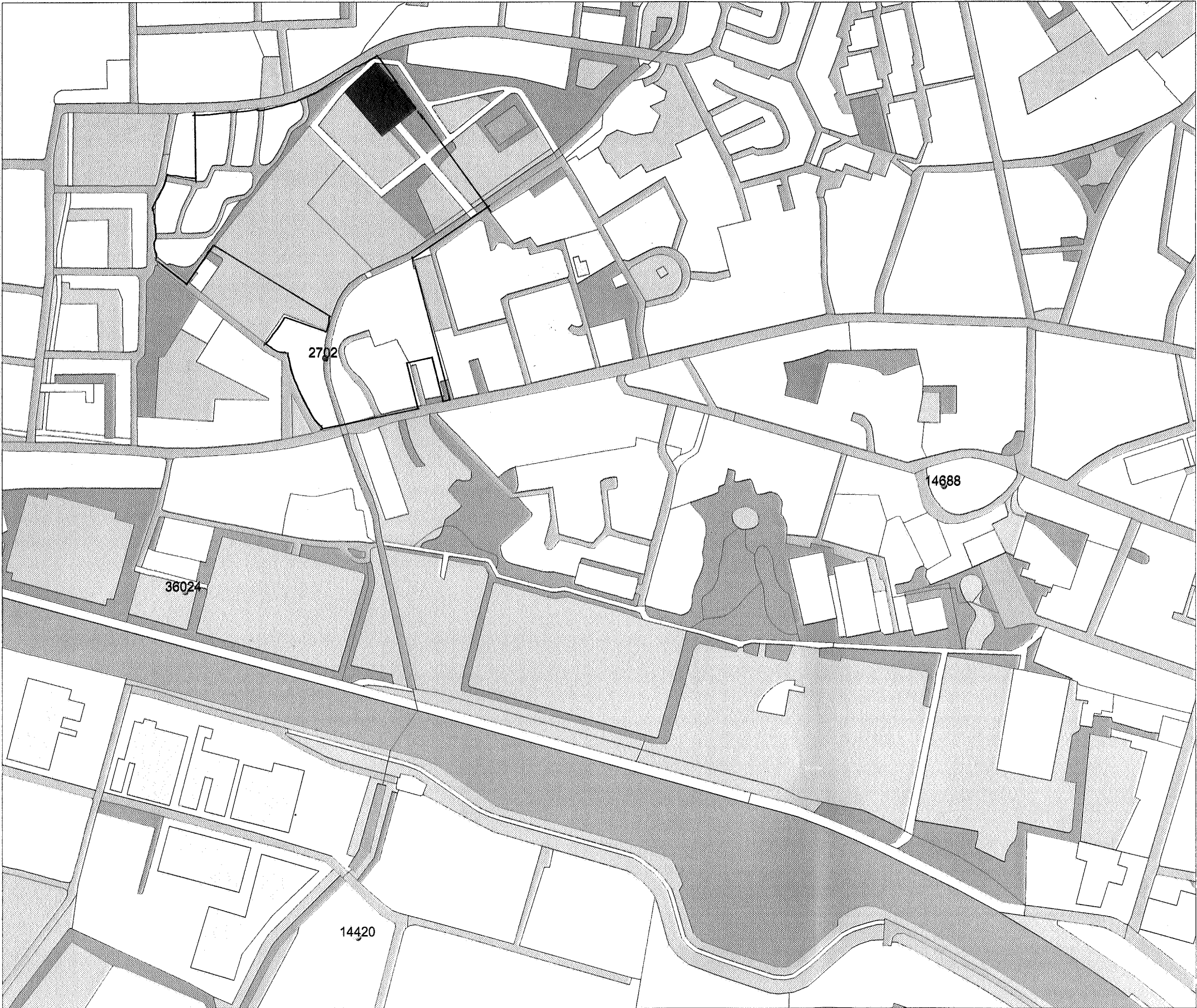

ROB
ArchisII

Situatiekaart met monumenten, waarnemingen en vondstmeldingen

ONDERZOEKS GEBIED

H. Koopmanschap

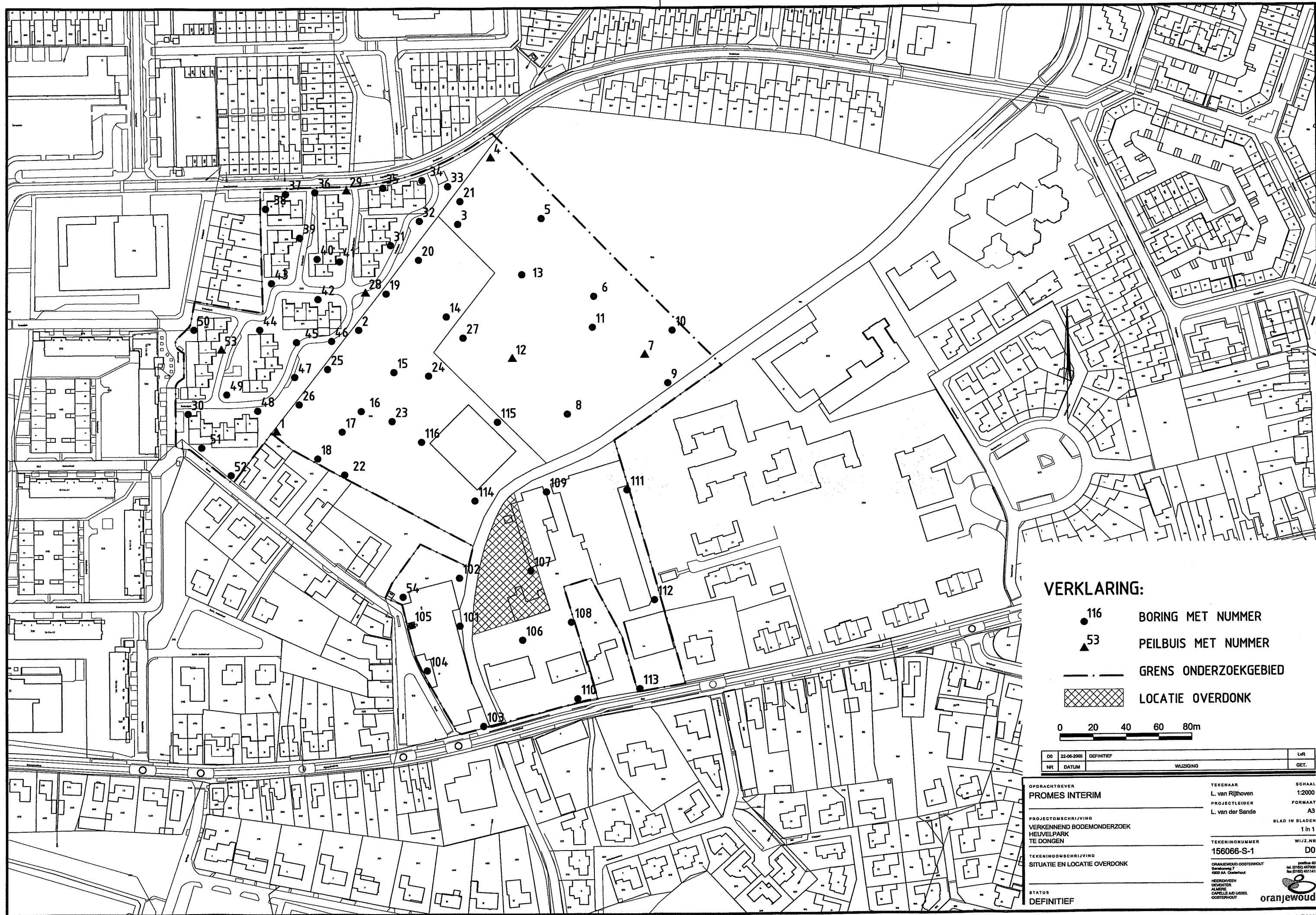
Legenda

- VONDSTMELDINGEN
- WAARNEMINGEN
- MONUMENTEN
- TOP10 ((c)TDN)
 - bebouwd gebied
 - doorgaande wegen
 - bos
 - bouwland
 - weiland
 - boomgaard/kwekerij
 - heide
 - zand
 - begraafplaats
 - water
 - overig bodemgebruik
- PROVINCIES

0 100 m

ROB
ArchisII

VERKLARING:

- 116 BORING MET NUMMER
- ▲ 53 PEILBUIS MET NUMMER
- GENS ONDERZOEKGEBIED
- ▨ LOCATIE OVERDONK

0 20 40 60 80m

D0	22-06-2005	DEFINITIEF	LVR
NR	DATUM	WIJZIGING	GET.

OPDRACHTGEVER
PROMES INTERIM

PROJECTOMSCHRIJVING
VERKENNEND BODEMONDERZOEK
HEUVELPARK
TE DONGEN

TEKENINGOMSCHRIJVING
SITUATIE EN LOCATIE OVERDONK

STATUS
DEFINITIEF

TEKENAAR
L. van Rijthoven
PROJECTLEIDER
L. van der Sande

SCHAAL
1:2000
FORMAAT
A3

BLAD IN BLADEN
1 in 1

TEKENINGNUMMER
156066-S-1

WIJZ.NR
D0

ORANJEWOUDE OOSTERHOUT
Sirekoning 7
4900 AA Oosterhout
HEERENVEEN
ALMER
CARPELLE AD LUSSEL
OOSTERHOUT

